

د ستورو وړا

شعرونو ټولګه

خیال محمد کټوازی

۱۳۸۶ لمريز

ڄانگريڻي

د ڪتاب نوم	د ستورو ورا
ويناوال	خيال محمد ڪٽوازي
چاپ شمېر	۱۰۰۰ ٽوڪه
چاپڪال	۱۳۸۶
ڊيزاين	حاجي محمد عمر خېل

د انٽرنيٽ په مخ ترتيب او ڊيزاين ڪوونڪي سمسور حبيبي

بسم الله الرحمن الرحيم

يادونه

دغه شعري ټولگه مې د ۲۰۰۶ع کال په اوږدو کې د هالند د روتردام په ښار کې ليکلې ده چې له يو شمېر شعرونو سره مې پښتو متلونه هم راوړي خو په ځنې شعرونو کې يې د قافيې او وزن په خاطر يوڅه بدلون ميندلاى چې د پانې په پاى کې مې بېرته په اصلي بڼه ليکلي دي.

مادخپلې وسې سره سم زيار ايستلى چې په خپله ژبه يانې په پښتو ژبه شعرو ووايم او که په ځينې شعرونو کې د قافيې کمښت نه يم اړ ايستلي نوزياته هڅه مې کړې ده چې د پرديو کلمو او لغتونو څخه ډډه وکړم.

د دې کتاب شعرونه مې که څه هم د غزل په شکل او بڼه کې راوړي دې خو منځپانگه يې توپير لري، د شعر د نورو څېرو په تېره دنوې او آزاد شعر په ليکلو مې خپل وس او بخت نه دې ازمويلي.

د کتاب متن مې پخپله تايپ کړى دى که کومه تايپي تېروتنه ولري او وزن يا مانا ته يې زيان رسولى وي نو په ماباندې بخشنه ولوروى

زه په شعرو پيلو کې يواځې د الهام رول ته ډېره عقیده نلرم بلکې د دې په څنگ کې زيات ليکل، لوستل او تمرين کول هم خورا زيات اهميت او گټه لري يانې د شعر ناوکى هغه مهال ښه ښکلا ميندلاى شي چې سينگار ته يې زيات پام وشي.

که څه هم زه یو مسلکي شاعر نه یم خو دخپل گران
هیواد او سپېڅلیو خلکو مینې او دخپلې مورنۍ خوږې ژبې
پور او عشق مې دې ته اړباسي چې که دخپلې سرلوړې ژبې
په سمندر کې یو څاڅکی هم ورزیات شي نو حق به یې یوڅه
اداوبللی شي ځکه چې دیوه توکم هویت، موجودیت، برم
تاریخ، ویار او درنښت تر دې پرې کچې په ژبه پورې اړه لري او
که له دوی څخه ژبه واخستله شي نو هغوی بیا خپل کلتوري
هویت، ملي جذبې، دهیواد مینه، لرغونې ارزښتونه، تاریخي
کارنامې او توکمیزې اړیکې نشي پېژندلای اونه دهغوپه
اهمیت او خوند پوهېدلای شي.

په درناوی خیال محمد کټوازی

هالند روتردام

۲۰۰۶ - ۱۲ - ۲۹

د خیال محمد کټوازي لنډه پېژندنه

خیال محمد د عبدالغفار زوی په کال ۱۳۲۹ کې د پکتیکا د ولایت د مرکز د بڼرني د ملکانو په کلي کې زېږېدلی، لمړنۍ زده کړې يې د بڼرني د علي بابا په لېسه کې نورې زده کړې يې د رحمان بابا په لېسه کې اولوړې زده کړې يې د کابل پوهنتون د ایيا تود ژورناليزم په څانگه کې پای ته رسولې. له ۱۳۴۹ کال څخه يې د راډيو افغانستان د خپرونو په ډېر وېرځو کې کار کړی دی، په ۱۳۵۵ کې د راډيو د خپرونو د لوی مدیریت مرستیال په ۱۳۵۷ کې د راډيو تلوېزيون د وزارت معین او د سولې او پيوستون ریس وو. خیال محمد کټوازی د ۱۳۵۸ کال په پيل کې د اطلاعاتو او کلتور وزیر وټاکل شو خو د همدې کال د جدي په شپږمه نېټه په افغانستان باندې د شوروي اتحاد له خوا يرغل وشو او خیال محمد يې سمدلاسه زندان ته ورتپل و. واهه چې د شورويانو د استعمار په ټول دوران کې د ببرک کارمل د څرخي پله په زندان کې څه ناڅه نهه کاله بهي گنا کوټه قلف ساتل شوی وو.

په ۱۳۶۷ کال کې څرنګه چې شورويان له افغانستان څخه په زور شړل شوي وو د ډاکتر نجيب د ملي مصالحې په دوران کې دنهه کاله زندان له تېرولو څخه وروسته د نورو زندانيانو سره يوځای راخلاص شو، يو کال وزگار و او بيا يې د باندنيو چارو په وزارت کې لمړی د سلاکار او

ورپسې يې د معین په توګه دنده درلوده، په ۱۳۷۰ کې د
سفیر په توګه د لیبیا هیواد ته ولاړ او یونیم کال وروسته
د جهادي ډلو تېلو د خپل منځي درنو جګړو په وخت کې د
دهالند هیواد ته مهاجر شو.

خیال محمد د همدې کتاب په ګډون درې شعري
کتابونه لري اوله ۱۳۴۹ څخه تر ۱۳۵۷ کال پورې د هیواد
په ځینو خپرونو په تېره بیا په راډیو کې لیکنې او خپرنې
لري.

پښتو

ځوانه که پښتو وايي نو ښه پښتو به وايي
دغه د جنت له خواتو ښه پښتو به وايي

ته د درنو غرونو په لمنو کې لوی شوی يې
سپکه خوبه که ده، درنه پښتو به وايي
ښه يې له پردیو زېږو تورو څخه وچنه
ستا ژبه سپېڅلې ده سوچه پښتو به وايي
داد گلو ونه چې وطن پرې ښکلی شوی دی
ځانگي ورنه مه شکوه نگه پښتو به وايي
اوس يې چې گريوان ته تورلا سونه ورلوېدلې دي
ښه په لمن پاکه پښتنه پښتو به وايي
ژبه خو پسول ده د ولس د ښکلا ناوې ته
گل غوندې سمباله په گانه پښتو به وايي
ځنې غمازان يې د اوگرې غوندې لري سره
ستا څخه مې هيله ده خوږه پښتو به وايي

بيا يې دنړۍ له سترو ژبو سره سياله کړه
ځانته که افغان وايي کره پښتو به وايي
ښکلي امېلونه د شعرونو ورپه غاړه کړه
«خياله» ښه مهينه ښايسته پښتو به وايي

واکې

گرد چاپېره مې راگزوي گردابه
لا ترخومي خرخوي دغم دريابه

د وطن دميني اورته چې کرېږي
ته زما د زړگي غوښه يې کبابه

هرمطرب مې شرنکوي د زړه تارونه
ستا په شاني وچ لرگي شومه ربابه

اوس غبارد ناپوهي راپسې گزوي
چې مې غېږي ته پناه دروړه کتابه

د ژوند واکې مې د عشق په ولکه ولاړې
له اورمېږسره مې څه غواړي تنابه

لکه شپه چې په رڼاورشي زړښته
زه دې وايستمه هسې له شبابه

مادعشق په نوم خپل سرپه لاس کې دروړ
تا په پڅه توره غوڅ کړ انقلابه

چې د «خيال» په سرکې شور او مستي گوري
ستا د زړه په شان مستي لري سيلابه

راځه

دواړه سترگې دې لږتورې کړه راځه
امېلونه دې درېــورې کړه راځه

يووارييا دېنوبريد را باندې وکړه
د زړه ستښې مې نسکورې کړه راځه

له تندي دې دلونگو خوشبويي ځي
تورپېکې دې دورې دورې کړه راځه

که زما د زړه توتي په دام کې ساتې
دازې لومې دې نـورې کړه راځه

چې ځواني دې په نظر نشي له مانه
غوړې څڼې دې لږ سپورې کړه راځه

که د «خيال» د اوسېدو خونې ته راشې
دروازې در سره پورې کړه راځه

د اکبر توره

دغم برخې مې ليکې قلمه ولې
پام دې نه را باندې نيسي گرمه ولې
چې پخپله يې پتنگ په اورستي کړ
ترگهيځه پورې ژاړې شمعو ولې
داکبر دلاس وسله چې اوس خرڅېږي
ډک بوړی به دمېراني ږدمه ولې
چې په خوله باندې مې نوم دهيواد راشي
ترېنولاندې مې گرزي نمه ولې
دوطن د وياړ شمله مې را کوزېږي
لا تراوسه نه ماتېږي زغمه ولې
ستا په چوف کې خومې تللي وونذرونه
هرسرکوزې ته دې اړکړم دمه ولې
په هيواد کې مې دوينو باران اورې
زه به ناست يم دبل په تمه ولې
د«خيال» زړه خوڅه کوربه دهرشي نه دی
تل تر تله پکې مېشت يې غمه ولې

۱: بوړی = توپک (د توپک يو ډول دی چې پخوا
يې ډېر استعمال درلود او تر نورو گرانه هم وو.)
په پښتولنډ يوکې ډېر يادېږي لکه:
تر د ابوړي توپک دې جار شم
تړلی تا دی کړه زه له خياله ځمه

د ستورو ورا

گلشن په گلوبنکلی دی کېږي، ورڅخه مه وږه
چمن يې رنگين کړی دی غوټی، ورڅخه مه وږه

په دښته د آسمان کې يې رڼا لگي تور تمه
د ستورو د وړاناوې ده سپوږمۍ، ورڅخه مه وږه

د سيند په غورځنگونو کې مستي يې د زړه هيله
کبان ورڅخه مه وژنه هيلی، ورڅخه مه وږه

دا غشي د ليند يو څخه و باسه صياده
بيد يا ورسره ښه برېښي هوسۍ، ورڅخه مه وږه

نسيم د پسرلي ورسره لوبې کوي بازه
د ازړ کې دې که زانې توتکی، ورڅخه مه وږه

ادم چې په دې ځمکه خليفه د الاهي ده
د ژوند ښکلي توبه يې دا نړۍ، ورڅخه مه وږه

تر خوبه په دې غرونو د تاسيوري گرزې د بېبه
د «خيال» د زړه د مينې ښاپېری، ورڅخه مه وږه

لایې مږه بولي

«یو متل دی وایي مکره هغه منډه ۱
چې لمن دې شې په کلي کې برېنډه»

دمېراني دې کمی نشته افغانه
خو غمونه دې لیکلي دي په ټنډه

«چې په لاس باندې وازیږي څه حاجت دی ۲
چې په خوله یې خلاصوي ترلې گنده»

غليمانو مویاتې په لاس نیولې
له هر لوري غوڅوي د وطن خنده

«لا تراوسه پورې مږه ورته وایي ۳
د پټې ریشکه یې وخورله غونډه»

ستا له هرنگه بڼېگنو څخه تېریو
خودا غله دې بېرته وباسه گاوندې

چې په تورودې وهو ویجاړ به نشې
کلک ولاړ یې د افغان دلارې خنده

چې یې برخې له ازله راوېښلې
خدا زده څه شوه د پښتون د نصیب ونډه

«ستا دپوهې په سمند پورې يې اړه ۴
چې دبخت بگۍ به خو پورې وي رنډه» ۵

که هرخودې تشوو نه خالي کېږې
لاتر پيخو پورې ډک يې د وير ډنډه

د زړگي د خندا گل مې نه غوړېږې
په هرمت باندې مې بارده د غم پندډه

ستاله پت سره به پايود «خيال» ژبې
د پښتون د توکم مورې مه شې کونډه

۴

۱: وايي مکره هغه منډه چې سومبۍ دې شي بربنډه

۲: غوټه (گنډه) چې په لاس خلاصېږي خولې ته

څه حاجت دی .

۳: د پتي ريشکه يې ټوله وخوره دوی يې لا مړه بولي

۴: سمند = آس = نيلى (د آس يو ډول دی)

۵: رنډه = نه منونکى = خېل کونکى = رېنگه کونکى

خطر

نصیب وکړې هسې چارې په ماباندې
وبه نکوي انگار پسه وچې سپاندې^۱

د عزت کالي مې کارې له بدنه
په لغتو مې وهی راپورې خاندې

زه له شرمه چاته حال وپیلی نشم
برچه پک دي خدازده خه راباندې کاندې

تش زگړوی کولی نشمه سختي ده
چې تترمې شود او بن ترسینې لاندې

دواړه لاس مې راتړي په خنځیرونو
تپل وهي مې د اجل په لور وړاندې

د رباب اود شپېلی نغمې سرې شوې
اوس په هره خوا کې چیغې دې یاساندې

مورې پته خوله دې ونیسه خطر دی
نورد «خیال» په قبرمه شکوه غړواندې^۲

۱: سپانده = سپېلنی

۲: غړواندی = غړوندی = غاړ

د فکر کجاوه

دیدن ته دې راغلی یم مانی ته مې درپرېږده
په څنگ کې به دې کېنمه نالی ته مې درپرېږده ۱

پوهېږم چې په سترگو کې دې شرم ځای نیولی
مجبور یم درته ووايم خولگۍ ته مې درپرېږده

که دا غوښتنه گرانه وي نو خوادې بده مه شه
گرېوان ته دې لاس نه دروړم تنۍ ته مې درپرېږده

که لږ پسې درتېر شمه د بنکـلې مخ له پولې
د زني ترمې لاندي غـړۍ ته مې درپرېږده

د زلفوله هر تال سره دې فکر زنگومه
چې زړه در سره و تړم کمځۍ ته مې درپرېږده

دا ټولې مې که نه منې نو وه بدرۍ جمالي
د اوښکوله باران سره سولگۍ ته مې درپرېږده

د فکر کجاوه مې د واده په اوښ سپره ده
د «خیال» سپره نصيبه ناوکی ته مې درپرېږده

مرغلرې

که لرې رانه پاته دي که برې رانه پاته
د زړه دواړه ټوټې مې برابرې رانه پاته
په خالو د گوربتو کې چرگورې مېشته شوې
د چټکو په منگولو کې کوترې رانه پاته
پرديو يرغلونو کړم له ساندو سره روږدي
له ډول اوله اتني سره سندرې رانه پاته
نسیم يې له پلو سره خوځښت کولای نشو
د بېرو په تاراک کې خياليگرې رانه پاته
نږدې ورته ورتلای نشم له زهرو يې وېرېږم
په ستونې د بڼا مار کې مرغلرې رانه پاته
واتن د پردېسيومي د هيلو زمري وژنې
وطن مې تر غديولاندې لرې رانه پاته
له تېکې څخه توره مود بل په امروزي
بدله زمانه شوله ډغرې رانه پاته
د «خيال» د زړه شاهين دی د هوا په لټه پايي
د ښکار په تورولو مو کې وزرې رانه پاته

پرتله

خال دې پاچا تندى وزير زلفې لښکري
په هيوادونو دې ولکه ده زوروري
خوله دې دربار غاړه دې ارگ سينه دې تخت ده
دواړه لېمې دې پيره دارې بختوري
مخ دې سپوږمۍ ځواني دې لمر خالونه ستوري
ستاد ښکلا ډېوې بلېږې خيال لېگري
وربل دې دام خڼې دې لومې دورېښمو
زما د زړه بورا خومه نيسه دلبرې

۱۳

رنگ دې گلاب ونه چنار بوى دې دمشکو
نوم دې په درسته نړۍ تللى مرغلري
خڼې دې ږنگې کره زما د مټ له پاسه
«په خوند دې نه يم په خرپ دې يم گاځري»
زړه دې انگارگوگل نغرى مينه دې اورده
مايې لمبو ته کړوې دلرې لرې
زما د زړه ستنې به ږنگې کړې له بېخه
که دې راواړولې سترگې مروړې
خوله دې غوتۍ خدا دې گل ديدن دې باغ دى
د عشق بلبل مې غږوي درته سندرې
د «خيال» له پام څخه به ولاړې نشې دواړه
دتا د سولې بڼا يسته سپينې کوتري

خونډی

اورد مینې را کره چې لوگی دې شم
وچ به دې نظر کړم سپېلنی دې شم
خوله خودې پېزوان په اجاره یوړه
لاس دې رانږدې کره چې بنگړی دې شم
خنې دې زما تر ملا وپېچه
خان راسره و تړه مېړوی دې شم
ښه مې په کتو کتو کې وڅاره
ستاز مریو سترگو ته کبلی دې شم
تاخو په گلونو زړه بایللی دی
راشه چې دهیلو پسرلی دې شم
پاس مې د ور بل په څو کو وټومبه
ښکلي چې په خنډو کې بېری دې شم
اوسم به د مشکوله وړموسره
یاره که په غاړه کې خونډی دې شم
«خیال» په گودرونو باندې گرزوه
پرېږده چې په سرباندې منگی دې شم

د کورگتې

که د زړه د مینې راز غواړې د چټې ۱
کیسې ټولې دې له اوبنکو سره پټې

«نخاگره چې نخاکولی نشې ۲
وايې محکه لاکړه وینم له ستې»

چې له شوقه به په لاره سمې نه تلې
په دې ښار کې پاک لمنې اناوټې ۳

خپلو ښکېل کړو د پردیو په دامونو
کنه موږ خودرلودلې پخې مټې

«که یې لاستی له خپل ځانه څخه نه وای ۴
تبرخنګه ماتولې ونې غوتې»

هم یې لاس زما په وینو باندې سره دي
هم به وړمه د قاتل د وبال خټې ۵

«اوس دیوې سپرې لپاره چې لري یې ۵
ټول پوستین په اور کې غورزوي دالتې»

نه یې گورمه ښارونه بې خطره
نه زما جونگره پاته شوه د خټې

د پرد و ترمنت لاندې مه شې «خياله»
«دلاهور تر گتېو بڼې دې د کور گتې» ۷

۱۷

-
- ۱: چټه: په وزن د «لټه» = مسته = بڼا يسته = خيال گر ه .
د پښتوپه لنډيو کې د پرد و د لري لکه:
چې کته خې خال ته مې گوره
د هندوستان د چټو نشته شنه خالونه
۲: نڅاگره چې نڅا نشي کولای وايي محکمه کړه ده
۳: اناوټ = د بل د اوږو بار = اړ = محتاج = بېوزله
۴: ونه وايي که مې لاستی له خپله ځان څخه نه وای
نو چانه شوم ماتولی .
۵: خټه = جوال = بوری = بوجی = وری = توبره
۶: د يوې سپرې له پاره ټول پوستين په اور اچوي
۷: د کور گتې دلاهور گتې دي

خیال غواړې

زړه مې پارېدلی دی وصال غواړي
بڼه یې په ګانه باندې سمبال غواړي
ځان پرې کړوي د کباب خوی لري
داډېوه پرست پتنگ مشال غواړي
پرېږده چې توبې ورسره ماتې کړم
مسته په سرو شونډو کې وبال غواړي
بیابه مې د زړه خونه روښانه شي
یارمې د تندي د پاسه خال غواړي
اوس مې په کوگل کې غبارونه دي
زړه مې د اشنا دمخ مشال غواړي
بیامې د ابدرنګه صیاد څاري نن
سرمې غوڅوي راڅخه مال غواړي
«خوله یې د ګیدرې شخوند داوښ وهي»
ځکه له افغان سره جنجال غواړي
بیالکه ژوره د، رګ وینې څښي
توره خپکۍ ګوره موږوال غواړي
حق ته خو اورونه گلزارونه شي
ژوند مې د انگار په لورې ټال غواړي
روږدی شوپه وینه د انسان باندې
بیاخوني ښامار راغلی «خیال» غواړي

داشعرمې لاپخوا ليکلی وو.

مجبوري

کډې وتری زامنو سباوون دی
اوس زموږ له خپل وطن څخه بېلتون دی
کلی کور او هدیره مو پاته کېږي
مجبوري ده په سفر باندې مویون دی
له آموڼه شورویان راپورېوتې
نن په ټولو اولسونو کې پاڅون دی
خود اپورې پاکستان ته پناه وړمه
غم خپلی زړه مې ځکه ځگر خون دی
دشمال اود سهیل په منځ کې بنکېل یو
ددوئ دواړو دافغان په ضد تړون دی
«سپي په خپلو کې که څومره سره وړان شي
خو فقیر ته بیاد ټولو پیوستون دی»
زویه گوته په ماشه نیسه په لارې
دهیواد دآزادی په نوم موتلون دی
دقصاب چاره په لاس کې چلوي یې
«خیاله» څرنګه ونډی ونډی پښتون دی

د بخت هنداره

چې هرچېرې لټومه ښکلی یار
مخامخ راته راخپرمه شي اغیار
خپلې ډکې خزانې ته چې ورځمه
ترې چاپېره وي د بل کلي ښامار
که هرڅو یې پرېمینځم د بخت هنداره
سړپه سر ورباندې ګرزي تور غبار
زه دکلي په ناورین باندې خپه وم
اوس به څه کړم وړانوي مې غلیم ښار
«نن خوتش دمور له څنگه سره تېر شو
زه وپرېږم چې دا لاره شوه دمار»^۱
چې رقیب باید پرې خپله څرېدلای
نصیب مور ته درولی هغه دار
سپېره منی ورنه ښه ګڼمه «خیاله»^۲
که په وینو وي لړلی نوبهار

۱: وايي له دې څخه نه ډارېږم چې مارمې له څنگه

تېر شو بلکې له دې وپرېږم چې دابه یې لاره شي .

۲: منی = خزان

لونگ

که هر خومره یې سیالان گڼي بدرنگه
ماته ښکلې له هر چاده شوخه شنګه
د سرسترګې مې کږې ورپسې اوږې
چې د پرک غوندې مې تېره شي له څنګه
«خوندي بڼه دی راتله یې» زما ونډه
چې لرې یې د اشنا د مینې ښګه
په تومت د عشق یې زه په اور کړېم
خوپه غاړه کې یې ته زانګې لونګه
لکه موج د اباسین چې په موږو ځي
مسته هسي وي روانه ږنګه ښګه
ماته برید د سپینو تور وراپه یاد شي
چې دې اورم د لیلاد ښګرو شرنګه
«خیال» د زړه په هغه رنځ باندې اخته شو
چې یې واخست د تېرو ښو له جنګه

دنیل ناوې

مړاوی شانتنه گل یم له پرهاره سره اوسم
اوس چې د ازغیو له بهاره سره اوسم
مینې زما برخه په اورو نو کې لیکلې
غونښه د کباب یم له انگاره سره اوسم
نن یې تر ملا پورې بمونه راتړلې
څه ساده پښتون یم له هوښیاره سره اوسم
خپله پیماني و هی په ماباندې مرچلې
ځوان د لوړو غرونو یم له ښاره سره اوسم
ښه گېډۍ د گلووم راو لوېد م له څانگې
یو ورځه بارو توله غباره سره اوسم
بیالکه دمصر ناو کې دنیل خپوته
ونده د توپان شوم له سینگار ه سره اوسم
«برخې ازلي دي نه په زور نه په زاري دي»
زه ازل رتلی له ښاماره سره اوسم
پښ یم ټکولی د زرگر له بټۍ وزم
تش په تصور کې له رخساره سره اوسم
خپله د انگور په شان له تاکه څخه شکېږم
نور و ته په جام کې له خماره سره اوسم
گرزي هر صیاد را پسې ولې مې په غشو
زه د توتکۍ غوندې له ډاره سره اوسم
اوس خو چې گیدړه له زمري څخه باج اخلي
پېښي مې اړ باسي چې له واره سره اوسم
ویارم چې تر اوسه لا دخپل طن په مینه
اوبښ غوندې تړلی له مهار سره اوسم
«خیاله» ځان بدل کړه زمانې په اوبښودې
خوبه لایه خوب کې له ټینگاره سره اوسم

د فلک مېچنه
 د لامبو په نمت راغله هغه لور
 دنده په خپله غېږ کې ونيوه لغړه
 بخته ماسره دې څه تربورگېني ده
 چې يې نه بولي زما د يارۍ وړه
 د آشنا د شونډو سرې سکروټې گوره
 زما زېږېښلی رنگ ورسره تره
 لا ترخوبه لاس ترزني ورته ناست يم
 چې مې گرزي په هر بن د غبار لړه
 «يو متل دی وايي ښه ده په عمل کې ۱
 له پراته زمري نه گرزنده گيدړه»
 خوځ خونه يم چې ازغي په غېږ کې ساتم
 د باغ گل يم له وږموسره مې اړه
 زما سترگې لکه غلې ورپسې اوړي
 چې تېرېږي مې له څنگه سره غوړه ۲
 خو چې گرزي د فلک مېچنه هسي
 د پښتون د بخت او کره به وي ناوړه
 د رتبې د شوق په تمه دې زاهده
 د مذهب ښکلي لمنه کره ککره
 په خوځښت د زمانې کې معجزه وه
 چې يې ماته کره د خيال د نصيب دره

۱: تر پراته زمري گرزنده گيدړه ښه ده

۲: غوړه = ښکلي = ښايسته

اورلوبه

هسي چاري دي راو کړې مينتوبه
چې اوس گرزمه رسواله لپونتوبه
که هر خوژور ویده یمه هیواده
ستاتوده مینه مې وباسي له خوبه
هسي رنگه دي غمونو لو غرن کړم
چې مې اوبنکې شولې وینې له زووبه^۱
روغ زړگی مې ستاد مینې له بابتنه
په گوگل کې نه ځایږي له پرسوبه
بنه ځواني مې دپتنګ غوندي لوگی شوه
چې مې وکړه ستاله عشق سره اورلوبه
سراو مال به زما دواړه درنه جار کړم
که مې ستاپه مینه تنده شې خړوبه
خیاله پاڅه دتکل نیلی په زین کړه
مېړني خونه ډارېږي له سرکوبه

۱: زووب (زهوب) = گزک = التهاب = خوړین
= انفیکشن . (هغه گزک او التهاب چې
له ټینګې وینې سره له تپ څخه راوړي .)

پردېسي

چې د باد غوندي مې تېره شوې په څنگ
زما زړه درېسي درومي په غورځنگ
هسي رنگه خوشبويي دې ځي له زلفو
نه يې مشک لري نه عطر نه لونگ
دا ځواني چې ته لرې د چناروني
مابه وباسي له کلي نه ملنگ
د کاروان بهير به پټ په غرونو ولو
چې وانه ورې کوم يوغل د جرس شرنگ
«غوبني ټولي د خانانوپه خوراک ځي ۱»
په هلو کوي د سپيو سره جنگ»
هغې سپينې زما زېره کره راسپينه
چې وربل يې شو په مخ باندې راپنگ
د بڼرني وچې د بڼتې مې يادېږي
پردېسي ده په يورپ کې مې زړه تنگ
«اوس له پېښې څخه تېښته وايي نشته» ۲
«چې مې يو پلوت ته پرانگ دی بل گرنگ» ۳
خياله بېرته د خوشحال تورې ته لاس کره
چې دې بيا په کهاله راغی اورنگ

۳۰

۱: غوبني خانان خوري په هلو کوي د سپيو جنگ وي

۲: له پېښې تېښته نه شته

۳: يوې خواته پاڼه بله خوا پرانگ دی

چاودنه

سپېدو وچاوده په پای کې رنگ دشیپې
هره خوایې رها گانې کړې خورې
لاگلا بوخپل تاجونه سمول
چې خاتولوپه سر جگې کړې شملې
دگلیانو په لمنو اوړېدلې
مرغلرې دشبهنم رنې رنې
د وږموخپې نسیم په غږ کې یوړې
وروېنېلې یې بلبلو ته ولجې
چنارونو تر نظر لاندې خارلې
چې ترې لاندې غوړېدلې وې غونچې
په شنبلیو کې لگیا وو بوی دمشکو
له گلاب سره سینځلې نخېدې
پلو شود و نوڅنې ږمنځولې
په لښتیو کې اوبه رابهېدې
دگهیځ شمال یې څانگې ښکلولې
له غوټیو سره پانې غوړېدې
په هرگوت کې گودرونه وو دپېغلو
پنډېدلې پړې دکلی پښتنې
چې ناڅاپه توغندی دغلیم راغی
لورپه لور باندې یې تیتې کړې چرې
دچنچونو پرهارونه یې خیرل
له توتیانو څخه وینې څخېدې

دچالاس او دچاسرورپورې نه وو
ښکلي نجلۍ ونې په ټپونو کې پرتې
پتول يې خپل زخمون نه په منگولو
دگودرغاړې په وينو باندې سرې
توتکيو ورتنه ساندي غږولې
له غوغا سره په غم کې گډېدې
خيال چې وليد دغه ويردباغ په منع کې
دواړه سترگې يې ترپايه ژړېدې

دمحبوب علي د ښکلي شعر په اقتفا

تصوير

بخته په دې مراوې گل کې بېرته ښکلا واچوه
بيا په دې ويده بدن کې مسته اروا واچوه
ناوې د وطن به بيا د حسن پسرول واغوندي
ته يې په سپين مخ باندې رنگينه برېښنا واچوه
زه به د غزلو مرغلي ورته وپېيم
ته د دې خبرې د پاسه سپينه رڼا واچوه
لمرد پيوستون به د خيبر د پاسه وخاندي
ته پکې زريني پلوشې د وفا واچوه
زه به يې د درستو کړاوونو کيسې وليکم
ته پرې د خټکو د شعرونو غوغا واچوه
ستانه يې تپونو ته پټۍ غواړم طبيبه
لږ پکې افغان ته د يو والې دوا واچوه
راشه د ژوند باده په دې ونو کې راوگرزه
بيا د دغه بڼې په وچو خانگو کې سا واچوه
بيا به رنگيني د پسرليو ورته راشي
ته يې په گلونو کې وږمې د سبا واچوه
خيال ته يې چې نوم افغانستان تر ښکلو ښکلی دی
ته په دې وجود کې بېرته ښه پښتونخوا واچوه

پرتم ځي

«که په لاره باندې مار په هر رقم ځي^۱
خپلې سوړې ته چې ورسېږي سم ځي»
که يې هرې خواته اړومه څوکه
برابرمې دوطن په لور قلم ځي
زه پوهېږم چې پخپله ورسره يې
تابه څه کوم زاهدې چې پرتم ځي
«توره شپه به يې له چرگه هم سبا شي»^۲
نور يې خوښه ده په سمه که په چم ځي
نن خو پورته دمريخ په تندي پل ږدي
دلته ولې يې گودره لا ادم ځي
زه به چاته فريادونه رسومه
چې مې بيا له خپلې غېږې نه صنم ځي
نور يې نشم په سينه کې تم کولی
چې د زړه له زولنو څخه مې زغم ځي
د پردو په اوږدو ته راغلي سايبه
اوس به خيال له خپله کلي څخه گرم ځي

۱: مار که هر څومره کوږ روان وي، خپلې

سوړې (غار، سوري) ته ځان سپيڅ کړي .

۲: يې له چرگه هم شپه سبا کېږي .

لاسکتویه

دلته به څوک نه وې چې يې بوږې نه وې غاړې
ټول پسه دغه کلې کې له غمه څخه ژاړې

وايي «تروژلې ورور پرې اېښې گومل ښه ده»^۱
کور او کلی پاته زموږ کله ورنه ولاړې

دغه يې انصاف وود جهاد دمخکښانو
وگوره دښار کوڅې يې څرنگ کړې ويجاړې

څه مشکل صياد ته چې يې ولې په ليند يو
ويرخوپه کوټرو دی چې ځالې يې شوې شاړې

بل ته خويې لاس په سلامي نيولی پورته
دلته يې له موږ سره دخولې خبرې لواړې

څوبه لاسکتويه ځو د بل تر حکم لاندې
ځوانه که ښادي غواړې لستونې به درنغاړې

«فيل که چېرې مړ شې بيا يې هم په زنگانه کې^۲
يو متر اوبه خولا پسه کچه وې ولاړې»

دی خودې پښتونه په اتوم باندې سمبال کړ^۳
خپله دې له سر څخه تړلې دي ريتاړې

وينې به دې زبېښې د ژورې غونډې کله
خويې چې ونه باسې له خپلو غوښو داړې

هسې به له شگو څخه پرې ځانته او بې
سړپه زنگون ناست يې د بابا په توره وياړې

ستا په اراده پورې هم اړه لري خپله
خياله «په هغه باندې به واوړې چې يې غواړې»^۴

۱: تر وژلې ورور پرې ايښې گومل ښه ده.

«گومله د پکتيکا د ولايت يوه تاريخي ولسوالۍ ده.»

۲: فيل که مړ شي بيا يې هم په زنگانه کې يو متر اوبه ولاړي وي .

۳: د پاکستان د اتوم پلار قادر خان نومېږي چې په خټه پښتون

اوله ايران سره يې هم په دې برخه کې زياتې مرستې کړې وې

خواوس د يو مجرم په شان تر څارنې لاندې ژوند کوي .

۴: چې غواړې په هغه به به واوړې.

کوکاري

چې په مايې لگوي دناز نوکاري
له تندي څخه مې وينې وهي داري
د بهير به دجنون په لوري درومي
د عشق او بڼې په تدبير نشې مهارې
چې له زړه مې د غمونو کډې بارکړي
شوخي سترگې دې راواړوه خمارې
«په گيدړې پورې خپله لکۍ اوردۀ»^۱
په ماوکړې خپلې مينې هسې چارې
که ډېرې يې په هرڅلې بلې نه شي
د عشق لارې ترمنزله دې غبارې
چې مې ولې دېنو په توغنديو
لکه دروي د شپنو وهم کوکاري
که له «خيال» سره د مينې گانه نه وي
د غزلونو اوې څنگه شي سينگاري

۱: گيدړې ته خپله لکۍ بلاده

يرغمل

زه ورته گورم چې دوى مې کور وړي
دژوند هستي مې دبل په زور وړي
«اورلره راغله دکور مېرمن شوه»^۱
رپاند بيرغ مې رانه نسکور وړي
پخپل پتي کې کرونده وکړو
پروړه زموږ شى غنم مو نور وړي^۲
بې له خښتنه دگلو بڼ دى
پانې يې باد وړي غوتې يې لور وړي
دلور وغرونوڅزاني کارېي
لاجورد يې غله وړي ونې يې اور وړي
دشيخ پلتنې په کوڅوگرزې^۳
له زړه نه مينه له سر نه شور وړي
موږ يرغمل يو دبل په لاس کې
يامو مسکو وړي يا مولاهور وړي
په هرگلشن کې سپلې چلېږي
توتيان مووژني باغ مو سمسور وړي
زما په برخه دمينې اوردى
سينه مې سوځي زړه مې ټکور وړي
گناه يې خپله لاس په بل پاک کړي
مريې خودى دى «خيال» يې پېغور وړي

۱: اورلره راغله دکور مېرمن شوه. «پخوا داورلگيت استعمال دومره ډېر نه وونو سکروټې به دچلم يا چای له پاره يوله بل کورڅخه راوړل کېدې کومه نجلۍ د چاکورته داور لپاره ورغلې وه اوهمالته يې دکورله خښتن سره اړيکې پيداشوې وې چې خبره تر واده پورې ورسېدله اوپه دې توگه نجلۍ دکور مېرمن شوه اودامتل ترې پاته شو.»

۲: پروړه = بوس
۳: پلتن = اولسي او ملکي لښکر = غیر نظامي لښکر

د زړښت خپسکه
یاره نن خوپه کتلو کې ثواب را
ستا په سترگو غوځنیو کې شراب را
چې وږمې یې بویومه پرې مستېږم
گرانې ماته دهغو شونډو گلاب را
اوس د مینې په غمونو کې ډوبېږم
ستاد ځنیوله وړېښمونه تناب را
زموږ لوی مې د زړښت خپسکې ورو ورو
لږ د مینې ماتولوته شباب را
چې کیسې د عاشقۍ دې پکې لولم
ستاد مینې د مذهب هغه کتاب را
عشقه ښه مې کړوه د اور لمبوته
زه تر تلوته پیدا یېمه عذاب را
چې هرتاریې د درخو له زلفو جوړوي
خیال ته هسې د آدم د لاس رباب را

۱: زمول «په وزن د شپول» کمزوری او بې سبکه .
دا لغت زموږ په سیمه کې اوس هم دود لري خو د شیخ
اسعد سوري علیه الرحمه د بوللې لمړۍ بیت چې د غور
د زړوړ پښتون پاچا امیر محمد سوري پرمینه یې
دیوې ساندې په ترڅ کې وېلې وو په هماغه وخت کې
هم معمول ووالېته د «ز» توری ساکن دی لکه :
د فلک له چاروڅه وکړم کوکار
زموږ لوی هرگل چې خاندې په بهار
«پټه خزانه»

درځم

دیدن ته دې هیواده له جرگوسره درځم
ستا غېږې ته د عشق له ولولوسره درځم
پوهېږمه چې لارې پاتکونو دې نیولې
زما جنت نښانه له خطروسره درځم
داغرونه اوډاگونه دې باغونه د، ارم شه
بلبل دې یم وطنه له نغموسره درځم
دزړه په سرمې برېښې لکه ستوری دپېروونوا
په تا باندې مین یم له پښتوسره درځم
بېلتون دپردېسي دې یم له غېږې نه ایستلی
په دې باندې که پریم له توبوسره درځم
د«خیال» دزړه دهیلود ساحل دغاړې ګله
دمینې په دریاب کې له لامبوسره درځم

۱: پېروونې = داپه اسمان کې د ستورویوه ښکېلې
ډله ده چې یوله بل سره خوا په خوا کې پراته دې .
کوچیان او کلیوال خلک دپېروونو له خوځېدلو او
راګرزېدلو څخه دشیپې مهالونه او دکال موسمونه
پېژني، له کھکشان اولمریخ نظام سره توپیرلري .

د کانيې کرښه

راوړه جام د بنگو چې نشي درسره ماتې کړم
اورد مينې را کړه چې لمبې درسره ماتې کړم
خوبه لاپلمې د پرهېزونو يادوي راته
پرېږده د زړه سره چې توبې درسره ماتې کړم
زه خود اجمال غوندې زمرې دنظم نه يم
بنکلي چې په شعر کې ولولې درسره ماتې کړم
ږمنځ به دې د تورو تورو زلفو د لول شم چې
خني دې په لېڅو کې خورې درسره ماتې کړم
لوزمې له تاسره د کانيې په سر کرښه ده
خه پردی خونه يم چې وعدې درسره ماتې کړم
مخ دې لکه لمر د سبا وون دی پلوشې وېښي
راشه چې د وړانگورنګينې درسره ماتې کړم
دلته بدرګې د بېلتانه راپسې ګرزي لا
مينې د کلونو به دلې درسره ماتې کړم
ووايه غماز ته که زموږ له غرونو نه وزې
سم به په دې پرېښو کې پنجې درسره ماتې کړم
«خيال» خو که د کلي په دودونو ډاروي ليا
بيا به دې ملنګ شم چې پلمې درسره ماتې کړم

تال

نه دې ساری چپرته وینم نه دې سیال شته
نه دې گورمه خوګ وړنه دې مثال شته
دې پوې احسان به ولې تر وړمې وړي
چې د زني په شیشه باندې دې خال شته
هره شپه یې زنگوه تر برېڅره ۱
زما فکر ته دې تل د زلفو تال شته
راشه او بڼکې مې راوچې کړه د سترگو
چې له تاسره زما د لاس د شمال شته
نور به نه درته راوړم د باغ ګلونه
چې وړبل دې په ګانه باندې سمبال شته
زما مینه برملاده چې څه کېږي
په دې ښار کې خو ګردونه د شمال شته
لا تر خوبه مې ترتې په تور د مینې
ما چې څومره ځوروي هومره و بال شته
که هر څو په اشارو راسره ګرزي
«غل په غره کې نه ځایېږي» د امثال شته
دغه لړې د تور تم به هم رڼا شي
د بېلتون په تر وړمې پسې وصال شته
که یې غواړي له کلا څخه را ووزه
ستالپاره د ګودر په غاړه «خیال» شته

۱: برېڅر = څانګه = د غرمې او ګهڼې تر منځ مهال .
د مهال لپاره په پښتو ژبه کې دې څو اړه نومونه موجود
وولکه: سپېده چاودیا سپېده داغ، ګهڼې، لمر څرک،
برېڅر، غرمه، برمل، لرم، لمرلوېده، ترم، او شپه د
اسلام له راتګ څخه وروسته هم موجود و خو بیا لکه
زموږ نوره ژبه د ناوړو پېښو له کبله و سولېدل اوله منځه

ولاړل يواځې غرمه په ټولو پښتنو کې لا پاته ده د گهيځ
استعمال هم کمېدونکې دی او برېڅر زموږ په خوا کې
لادودلري ښکارندوئ عليه رحمه چې د سلطان شهاب
الدين غوري په واکمنۍ کې مخور او ښه شاعرو و د
يوې بوللې څخه يې د پښتو مهالونه داسې ښکاري .
هرگهيځ چې لمر څرک کېږي له خاتڼه
خو چې يون کاډلو پدې څه په څنډونه
که برېڅروي که غرمه وي که برمل وي
که لرممل ، که لمرلوېده ، که ترملونه
« پټه خزانه »

ټاپي

هغه کوزکلی زموږ و و نوم يې ویر شو
چې د اپورې شوروی پکې امیر شو
دلر غونو خزانو په نمت راغی
خود غرونو په پېچو مو کې راگیر شو
له کابل څخه يې پورته کړې لوڅرې
چې د کلې ډیرورد بهیر میر شو
د مذهب سپینه لمن به کاندې څړه
چې په سیمه کې ناولی زموږ پیر شو
یو په بل باندې ټاپي دې لگوي يې
لا پروڼ يې مجاهد و و نن کاپیر شو
اوس به چاته د زړه چيغه رسومه
زما خوب د مینې بل رنگه تعبیر شو
لویه خدایه درحمت ډېوې رڼا کړې
که تور تم زموږ د فکر پې تنویر شو
چې د باز پېښې کوي د ونو چټکې
« خیال » خوځکه په سیالانو کې زهیر شو

قلم ولاړ

يوه گيله وه چې دلاسه مې صنم ولاړ
اوس به څه کړم چې مې زړه ورسره سم ولاړ
زه به هم د فکر تال ورپسې ولم
چې مې يار لکه شاهين په نوې چم ولاړ
«سړي غرونه دې مېرمنې اړمونه»^۱
له جنته څخه څرنگه ادم ولاړ
رڼاورځه مې شوه هغه مهال توره
چې زما له خواړې برخې نه قلم ولاړ
که گيلې لرو له روبل اوډالرو
د افغان په ټکولو کې درهم ولاړ
خپلې ژبې ته خپه وم چې غوڅېږي
اوس وېرېږم چې له منځه مې توکم ولاړ
نن د «خيال» د زړه ټپونو گزک وکړ
چې د عشق له درملنې يې ملهم ولاړ

۱: سړي غرونه دې ښځې يې اړمونه .

ښځه اونارينه دانسان ديوه سر، دوه سترگي دي، په
دې متل کې چې کوم مفهوم ځای نيولی هغه يواځې
په متل پورې اړه لري اود قافيې تابع گرزېدلی دی
اوبس .

هيندارې وهي

آشنا مې كډه و كړه لارې وهي
له خواشيني مې زړه كو كارې وهي
بېلتون پرې زړې د غمونو كړي
د ژوند په دښته مې شيد يارې وهي
خپله خېره ورته ښكار پرې پكې
وزه له ښكر سره هندارې وهي
غريب يې تل د زړه په وينو گټي
شيخ يې په كلې كې تيارې وهي
اوس چې په لاس كې ماشينگنې لري
دوى له كېبلو سره خوارې وهي
د زاهدانو عدالت ته گوره
له خانه سل خله هوشيارې وهي
«لكه كاغې د زر كې غاړه كوي ۱»
خپله يې هېره شوه بغارې وهي
نجلۍ د عشق په نېزه وويشتمه
خياله له زړه مې وينې دارې وهي

۱: كاغي د زر كې غاړه كوله خپله يې هېره شوه .
كاغې = كارمگه = كاغ = كوړاغ = زاغ = كارغه .

پاروگر راغلی یم

وعدې ته دې جانانه په گود راغلی یم
داڅه زېږی مهال دی مازدیگر راغلی یم

انځورد سپینې خولې دې د غزل په بیه کاږم
دیدن ته دې مهینې په هنر راغلی یم

د عشق په پلوشو کې به دې وپېچمه کله
ستا حسن ته څرگنده لکه لمر راغلی یم

نغمې د بلبلانو که د مینې سرول وي
نوزه هم درته گرانه په غومبر راغلی یم

گرېوان مې که شکېدلای دی د زړه بنسینه مې پاکه
خپه نشې له مانه چې ببر راغلی یم

کمځی دې که هرڅومره بې اودې غوندې ماران دې
په دم یې اېلومه پاروگر راغلی یم

ترڅو به د دسمال په اشارو سره غږېږو
د «خیال» مینه رسوا شوه په ډگر راغلی یم

منه

زه له پېريانو تنبستم ته راته د پې يادوې
خپله کوکارې وهې ماته مې غرېب يادوې
لاس دې په وينوسره دې، په بل تورو نه وهې
لوړې مانې دې گوره چې ماته جېب يادوې
ناصحه خان بدلوه دوخت له منډوسره
زه دې ملا ته حيران ته دې تالېب يادوې
مريد دې وچې شونډې، تهاک لاسونه گرزي
اوس دې رښتيا نه مني ته ورته فرېب يادوې
مطريبه مه غږوه، زړې سندرې راته
زه يې نخا نه غواړم ته يې پايزېب يادوې
ولې نصيبه زما، د ژوند رقيب زما
د ماد عشق نيلى ته د بېلتون کرېب يادوې^۱
د «خيال» د زړه بلبلې، ترمخ دې زړې بڼکلي
زه يې منه بولمه چې ته يې سېب يادوې

۱: کرېب په وزن د «جېب» = رقاب (په آس
باندې د سپرېدلو لپاره د زين پايدل)
په کرېب کې د «ک» تورى ساکن دى

ازمويلې

خوبه زموږ برخه وي د دښتوپه کېږد يو کي
ښارته خو ورتلای نشو، لويان دي په مانيو کي
بيا به دي د سردپاسه ټک وهي مېخونه
پام کوه چې ولاړنشي کابل ته په خپليو کي
دغه ازمويلې دي لانه دي پېژندلې
ساده له سړي باسي حرموني په سلگيو کي
هلته کانټينري گرموي دمرگ لپاره
خښتې افغانان دي پخوي يې په بتيو کي
دلته هم په کليو کي ژوندي سرونه ربي
سته د پښتون وهي اختيار يې په پرديو کي
وايي چې «هم بوره هم بد نامه شولې خوارې»^۱
هرڅه درنه ولاړل دناوليوپه ناندريو کي
گوره چې «ډبرې هم کډي ته رغړې»^۲ خياله
موږ لکه گلونه مړاوي کېږو په سپليو کي

۱: هم بوره هم بد نامه شوه

۲: ډبرې هم کډي ځای ته رغړې

مارچيچلی

ستاد مخ په شیشه سره او سپين ځلېږي
که رنگونه په هنداره کې ماتېږي
گرانه بيا درته راستون شوم مجبوري ده
«مات لاسونه خپلې غاړې ته ورلوېږي»^۱
پټې خولې مې د سولگيو پټ خوندي کړ
«مارچيچلی خو، له پرې نه وېرېږي»^۲
«که رښتيا دې ياره زړه راباندې سوځي»^۳
له ړندو سترگونه، هم اوښکې بهېږي
درنگ په درنگ دوخت شپې راڅخه تښتي
لنډ ژوندون دی د پناه په لور ښوېږي
يو وار راشه چې گلونه درته ويړکړم
د سر «سترگې په ښو کله درنېږي»^۴
د زړه مينه په ډگر اسره وکړه
وايي «شنې خوڅه په غلانه خوړې کېږي»^۵
خدای دې مه خوږه هسې رنگه ياره
لکه «خيال» دې چې په مينه کې خوړېږي

۱: مات لاسونه غاړې ته لوېږي .

۲: مارچيچلی له پرې څخه وېرېږي

۳: که زړه سوځي له ړندو سترگونه هم اوښکې بهېږي .

۴: سترگې په ښو نه درنېږي .

۵: شنې په غلانه چيچل کېږي

آونگ

داخوږ سيوري د چادي چې په څنگ راسره ځي
زما د وطن خيال دى په غورځنگ راسره ځي
په سترگويي كه نشمه ليدلاى له بهره
د فكر په هنداره كې يې رنگ راسره ځي
د نورو په گېډيو به يې ورنكړمه پاڼه
د دښتو هريو بوټي يې لوه ننگ راسره ځي
افسوس دى چې يې وينمه بې شمېره پرهارونه
له ښاره ترمناره پورې رنگ راسره ځي
د گردې دنياگۍ په سر ارامه ارامي ده
يو اځي د پښتون په كور كې جنگ راسره ځي
بېرې د ژوندانه مې ډوبوي د غم په سيند كې
د هرې خپې غاړې ته نهنگ راسره ځي
كه نوم مې د شېرينې تش په ژبه باندې راشي
له پاسه مې په سرباندې كلنگ راسره ځي
زمانصيب ته وگوره چې مار له مرگه بچ كړم
د ننې په لستونې كې اورنگ راسره ځي
هلوكې مې دمړيو نښتې ځي غوړي ترې باسي
دا پورې گاونډى لكه آونگ راسره ځي
متل دى «چې درانه بارونه وړي خوراك يې ځوخ وي»
د «خيال» كډه په شاباندې ملنگ راسره ځي

د ټپونو غلبېل

تري دو صال يم شرابونه ماته مه راوړه
زه لېوال د مينې يم جامونه ماته مه راوړه
راشه په سينه مې د ټپونو غلبېل وگوره
سرترونو که خړيکه يم دردونه ماته مه راوړه
موم غوندې بد لېږمه د بنکلو په منگولو کې
پام کوه چې وانه وړم لاسونه ماته مه راوړه
گرانې ته زما د زړه گانه يې پسول څه کوي
خپله بڼايسته يې سينگارونه ماته مه راوړه
ژرنده د ناوړين زما د سرد پاسه گرزي
پرېږده د وير باده نور غمونه ماته مه راوړه
زه دومره تنکي شوم چې د مچ پښې مې ژوبل کړي
بس دی د خيال عشقه پرهارونه ماته مه راوړه

برېښناگانې

بیا به پسرلی شي میناگانې به راځي
تورې شپې به لېږدي رهاگانې به راځي
واورې به خپل سپین کفن ورونغاړي له محکې
خاندې به گلونه ښکلاگانې به راځي
روغې به شي بیادغه نوکاري دسېلیو
څانگې به شي پېغلې نڅاگانې به راځي
پاس به د وریڅو درمندونه په گډا شي
گرزي به پرکونه ، برېښناگانې به راځي
شنه به چمنونه شي شنېلې به زرغونه شي
مستې توتکۍ اوبوراگانې به راځي
بیا به د پردیو ټپوسانو پوځ ووهي
باغ ته د توتیانو بلواگانې به راځي
بیا به گودرونه په منگیو ښایسته شي
«خیال» به ورته گوري خنداگانې به راځي

د شهسوار «سنگروال» د ښکلي شعر په اقتفا

چاپه مخه کړې يو

موږ خولا تراوسه ولولو په مخه کړې يو
سپک د سيند ځگونه شوو خپو په مخه کړې يو
توره مو له تېکې نه د بل په امر وزي
باتې د زمري وهو بيزو په مخه کړې يو
نن چې د پېروونو کچ کولو زمانه ده
خپل کورونه نلرو خپمو په مخه کړې يو
خپرو په مرچل باندې سرونه مو په لپو کې
پايلې ته يې نه گورو، ولجو په مخه کړې يو
خوبه زموږ سترگې وې دنورو په جېبونو کې
هرڅه رانه پاته دي پيسو په مخه کړې يو
موږ خولا تراوسه دخپل سر په بيه پوه نه يو
ځکه هديرو ته جنازو په مخه کړې يو
هسې خود خپلې ارادې خبرې کاندو
«خياله» چې خپه نشي پردو په مخه کړې يو

برمته

چې موغوښته ستا په زړه کې سمندر
دنهنگ په خوله کې ولاړه مرغلره
غمه ستونۍ مې له غریبه څخه ډک دی
نه مې چيغه له خولې وزې نه سندر
هرې خواته مې که بیایې درسره یم
زما زړه دې برمته ونيو دلبره
خو چې ته یې گودرونه ښایسته وي
خوند خوتاواخت زېړیه مازدیگره
مورې دې هېرشووپه مانیو کې راگرزې
«یو دې بام دوه دې هواوې دې اختره»^۱
«اونښ ته وایې چې اورمېږدې ولې کوږدی
وايي کوم ځای مې سم گوري زوروره»^۲
«چې یې لو ته خوښه نه وې دلوگرې»^۳
لورپه لوتنه تېروي نه په ډبره
تررتلې «خیال» خوته ښه یې پېژوانه
چې دیارپه منځ زنگېږې بختوره

۱: یو بام دوه هواوې .

۲: اونښ ته یې وېل چې غاړه دې ولې کږه ده، وېل یې
کوم ځای مې سم دی.

۳: دلوگرې چې لو ته زړه نه وې لورپه لوتنه تېروي .

خوب

خوب وينم زنگېر مه له تاسره په ټال کې
لاس مې دې په غاړه کې وي سترگې مې په خال کې
خنې دې زما له مړوند نوسره لوبې کړي
بوی دې د عطرونو وي چلېږي په شمال کې
د بې له پاسه راشي ما په خوله کې درنه يوسي
ته راڅخه پاته شي ويده په زرغون شال کې
غرونو ته مې يوسي په يو غار کې مې ايسار کړي
سراوېښې مې دواړه سره ونغاړي په جال کې
توره تره ږمې وي تش يادونه ستا رڼاوي
سم له دې بلا ووسره ښکېل يم په جنجال کې
خپله يې له داړو څخه وينې دانسان ځي
زه يې رانيولی يم دمينې په وبال کې
وايي چې نوته د ښاپېر يو مينه څه کړې
سربه پکې وبايلې د ښکلو په وصال کې
ته د ادم زوی يې ښاپېری، خودد ښانودي
تاسې شاته پاته ياست له موږ نه په کمال کې
کله چې راوېښ شوم له خوبه څخه «خياله»
فکر مې له دې سره وو زړه مې په جمال کې

چيغه

کله چې خاني لرم، په زړه کې کېميني لرم
اوس چې ملنګي لرم، غرورد پاچاهي لرم
زه که پردېسي لرمه، دغه بدمرغي لرم
نن خوبې وسي لرم، په کلې کې پردي لرم
بيا به توره وباسمه، زړه مې لا ياغي لرم
متې افغاني لرم، منګولې د زمري لرم
فکر د زلمي لرمه، شوق د پسرلي لرم
عشق د موسيقي لرمه وياړيې تاريخي لرم
دود، د خواخوږي لرمه، مينه انساني لرم
شور لرم مستي لرمه، خوی، د غرخني لرم
«خياله» څه خواري لرمه مسته شاعري لرم
توره مېدانې لرمه، چيغه توپاني لرم

پېغور

پتنګ ومانه په ځان د مینې تور
اوس یې شمعۀ کړوي په سرد اور
ډېوه ټوله د رڼا په بیه درومي
خوپلټې خواړې ته پاته شې مخ تور
دا انگار به شي ترخپلو ایلرولاندې
چې سپرغۍ له ځانه وېشي لور په لور
په لمن یې د بارو توغبار ګرزې
ددې بن ګلان به کله شی سمسور
د لوونګو فصل لمر په زړښت سپاري
خود غچ غبار یې پېټې شي د لور
که داشته تودوخي ځان ته خوندي نکړي
سره سکروټه شي پخپله سوی سکور
د مالیار په مخ کې چوټکی غوټۍ ښکل کړي
خو یاد پرې یې بلبلو ته پېغور
«وزه خلاصه شوه په تېښته له لېوه نه
د قصاب چرې ته ورغله په کور»^۱
چې په بېخ کې ورته کېږدي او مې خښتې
«خیاله» تخت یې له بنسټه شې نسکور

۱: وزه (بوزه) له لېوه څخه خلاصه شوه
د قصاب کره ورننوتله .

رنځور

په هره خواچې ځمکه دی ضرور راسره ځي
دياردميني غم دی لکه نور راسره ځي
هرڅويي که دزړه له منځه وباسمه بېرته
د فکر په پرده باندې انځور راسره ځي
د زلفو هره څو که يې لښکه د غومبسي
پخپله په نځو لکه تر بور راسره ځي
د حق لېونی چيغه مې په ژبه باندې گرزي
له دار سره مې برخه ده منصور راسره ځي
د اښکلي چې زه وينم دهالند په روترو دام کې
ارمان دی چې په مينه کې غرور راسره ځي
قفس مې د پښتنيو شو د فیل تر پښو لاندې
د «خيال» د زړه بلبل پکې رنځور راسره ځي

چېرې ولاړې

نه دې اورم له راډیو نه
نه دې غږ له تلوېزیو نه
نه دې لوست په ښوونځي کې
نه دې څرک له پوهنتون نه
نه دې شتون په سپنما کې
رتل شوې له روغتون نه
نه دې توری په دفتر کې
تری تم له کتابتون نه
ایډ «خیال» د ادې ژبې
چېرې ولاړې له پښتون نه

پاخون

زېږې گل يم له ازغي سره زرغون شوم
د خاتول غوندې په زړه کې ځگر خون شوم
کړۍ شپه د غم گلۍ راباندې اوري
پانې پانې په لمن د سبا وون شوم
د توکم توپیر مې نه وو خدای خوشته دی
د دښمن په ځنځیرونو کې پښتون شوم
د لیلاد کوڅې سپي راپسې غاړې
زه شکېدلای گرېوان گرزمه مجنون شوم
د دېب سیوری مې د سرد پاسه گرزي
له بابتې بې په خوله باندې زبون شوم
اوس مې چيغه بند ولای نشي «خیاله»
چې په پټه خوله کې زوږ ومه پاخون شوم

“ ”

که هر خمره نوم وتلی په جهادی
په وهلو ټکولو کې استاد یې
چې کورونه وړانوې په هوانو
قوماندانه مجاهد نه یې جلادی

تہ خو، بنہ یی چہ غندلای یی شہ وارہ
دغہ سرہ اوشنہ دبنمنہ غدہ دوارہ
دی بہ خہ کپری چہ پخیلہ یی ترلہ
پہ دایوہ خواکہ لکی پہ بلہ غارہ

[illegible]

دغه لورې خو پوريزې ودانۍ
د کابل په هره برخه کې ماني
تاله کومه کړې بېره قوماندانه
نه دې مال وو نه دې پوهه نه گدي

نغارې

پيالې راډكوه چې نازنينې ته ورځم
دگلودگېډۍ غوندي رنگينې ته ورځم
«زمانصیب ته گوره چې غنم مې شي وربشې»
په لاره کې پيرې دي چې وربښمينې ته ورځم
متل دی چې «دگودې لار په ژرنده ورغلي»
زما دغه مزل دی ديار مينې ته ورځم
«اوبه چې ترسرپورته شي څه يوه نېزه څه دوه يې»
ډوبېرم که رسېږمه سنگينې ته ورځم
دکلي په کوڅو کې نغارې دې غږوه يې
د لمر د پلوشې په شانې سپينې ته ورځم
دلرې نه واټن دی په شېبويي لنډومه
دعشق برخه خوږه ده چه شيرينې ته ورځم
پيغام مې ورته يوسه ترکوڅې دوصال باده
په مينه ور روان يمه مهينې ته ورځم
هرخويي که داسيمي دي وېښلې تنزيمونو
د «خيال» دغه تکل دی خپلې وينې ته ورځم

تربور

بلبل په چيغو چيغو ځي غونچې د گلو چور
گلاب په زړه ټپي بڼكارې رېدي په وينو سور
د پر خورنې او بڼکې له غوټيو راخڅېږي
گل تاج له سر نه ورکې بورا ټپنښتې ته مجبور
په ما پسې لا گرزې څارگران د گاونډيو
په لوتويې راماته کړه هنداره دشعور
په سربېرې دې بلا شي خويې زهروي په خوله کې
زموږ خو تجربه ده «دلستونې د منگور»^۱
نن تول د عدالت د مصلحت په تله کېږي
د حق نارې وهي په دار ختلی دی منصور
هر څوک په دې نړۍ کې اول خپله وينه پالي
يو ازې پښتانه دې چې د بښمن گڼي تربور
يو توره په لاس گرزوي بل گوته په ماشه رېدي
نن جنگ زموږ په برخه گرزېدلی دی دستور
خو بېرته که دامات زړونه راټول شي سره «خياله»
دا اور به د بارو تو شي گلونه د تنور

۱: منگور = مار (د خوست په ځنې ولسواليو کې
منگير ورته وايي موږ د دېوال گړندي ته هم
منگور وايو چې تر چرمشکۍ لږ کچنی دی په
خونو کې پيدا کېږي او هغه يې بې ضرره دی .)

خیبره !

که هرڅومره دې نوم لوړ شمله دې بره
تورکاغان درباندي وختل خیبره
چې داستاد جگوڅو کوولکه غواړي
دبمنان درته رادرومې له بهره
ستاعزت له هرڅه پورته ووافغانه
فلک څه چارې درو کولې ستره
ته یې تل په توره وگتې پښتونه
دملاغشی دې مات شي په خبره
دمرگي وبا دې روږدې شوه په وینه
نیم په لره باندې وژني نیم په بره
چې دخولې گوله دې خوري ته ورته گوري
ستاترو چوشونډو جارشمه نهره
زه خو هسې رنگه هوډ لرم وطنه
چې دې پت درسره پالم تر ټکره
په جنت کې به مې هم دهیلو کور یې
د«خیال» گل غوندي هیواده دزړه سره

منجله

په زرگي کې مې اورو نه دې خراب يم
د وطن په مينه پوخ لکه کباب يم
د بېلتون غمونو هسي رنگ نری کړم
چې له پوف سره ماتېږمه کباب يم
لا ترخو مې خوروې د مينې رنځه
تن مې وگوره له غمه وچ رباب يم
«پرومبنیه عقله کاشکې چې وروستی وای»
اوس خو بڼکېل په منجله کې د گرداب يم
په دې پټه خوله مې پروت برغولی بڼه دی
کنه زه خوله اوله انقلاب يم
راشه وڅېړه د «خیال» د زړه دفترې
چې د غم د بدو پېښو يو کتاب يم

غماز راځي

د ښکلو ميره څومره په ناز راځي
لکه بلبله په مست آواز راځي
په سپينو لېڅو په سرو منگلو
د زړونو ښکارته د غرونو باز راځي
چته درخوده په شوق مينه
د عشق رباب ته لکه شاباز راځي
اتن يې زده دی ډول يې خوښيږي
سندرې بولي په وخت د ساز راځي
زما دهيلو سپينه کوتره
د زړه شاهين ته په لور پرواز راځي
په مړو کتوکې او رونه وېښي
د مينې جنگ ته نوی آغاز راځي
لارې به څارو، غمجنه «خياله»
مينه به پالو چې بيا غماز راځي

د خاتولو جنډې

والوزئ وريپخواو راولونى زمزم
وشيندى په پانومرغلرې دشبنم
بنكاري د خاتولو د جنډو د رپيدونه
رابه شي گلشن ته نوى دور د پرتم
مستي به نغمې شي اورا مستې به بلبلې
پورته به شي بېرته تورې لړې د تورتم
بيا به وي د بنكلو توتكيواتنه
بېرته به د زانو كتارونه شي راتم
ناخي به گلونه اورا پاخي به عطرونه
ولاړي به شي بېرته دغه دورې د ماتم
اورې به د پرخومر جانونه په شنېليو
گرزي به له «خيال» سره راگرزي به صنم

انصاف

په يوه پښه ولاړيم دگل پېټې مې په سر
رېږدي دپسرلي يمه نخېږم لروبر
ددښتو په لمنو بې او بورازر غونډېم
باران که په مانه اوري ولاړيمه نهر
گهيځ راباندې ولوروي پرځې مرغلرې
ډېر ژر يې پلوشې راڅخه تښتوي دلمر
نسيم يې دشمال خپوته وېشي په هوا کې
وږمې، مې په عطرونو کې دمشکود عنبر
ترڅو چې زه غوتې اوسم له سترگو الونيايم
که وخاندمه وړانگو ته مانه پرېږدي خطر
له بېخه مې ورو شکوي ځواني مې نيمه خواکړي
په زلفو کې مې وتومبي پيمخې په هنر
سوکه سوکه مې پېغلې دتندي دښکلا سيال کړي
له ځان سره مې لېږدوي ويالې ته برابر
خوښي او خنداگانې څو کوي دکلې مستې
رازونه وي له ماسره دنجونوودگودر
خواله مې له سپين مخ اوله سرو شونډو سره کېږي
ترڅو چې زه تازه يمه پالي مې زورور
چې مراوی شم، ما پانې پانې ورژوي ښکلي
په گوتو کې مې مروړي بيامې واچوې بهر
انصاف دښدگانو خوهمدغسې وي «خياله»
چې گټه ورته نلرم وهي مې په ډگر

پرتله

ستاد زلفود ولول دغه تعبیردی
چې زما په برخه تل د عشق ځنځیردی
که هر خویې پرتله کړمه په شعر کې
تر سپوږمۍ دې ښایسته دمخ تصویردی
چې په جیب کې یې ټاپې وې د تورو نو
نن یې جام په لاس نیولی هغه پیردی
مریدانویې اسرې ورته راوړې
د دانې حریص پخپله په دام گیردی
چې زما د وطن واګې رانه غواړي
د دې سرو او شنو غدیو څه توپیردی
«هګۍ دلته اچوي کوټ کوټ یې هلته»
د بهیر په برخه دغه رنگه میردی
چې منګولې یې د «خیال» په وینو سرې وې
هغه بیا زموږ په کلې کې آمیردی

لوه ننگ

بيامي دبر بېنا په شاني تېره شوې په څنگ
اوږې په سوکه سوکه را اوږې په غورزنگ
لار دې ترگودره ده زموږ د کور له مخې
درومې په وربوزباندي، رادرومې رنگ په رنگ
ونه د چنار لري، بڼايست دې د نرگسو
خوله دې سپينه پوڅه ده، په شونډو کې دې بنگ۱
ستاڅنې دمشکو او گلونو خوشبويي لري
وشينده عطرونه اوراوپاشه لوه ننگ
کوردې رانږدې شه لا، غمونه دې شه لري
مينه د زرگي راکړه، له سترگوسره جنگ
ستاڅواني دې بڼکلي وي د خيال گرېوان دې خيرې
گرزم له درخوسره راگرزمه ملنگ

شات

نه دې بولې شته نه لارې نه دې پچه
خوهرشی مرداروې ناولیه مچه
دمچی غولوته وگوره چې شات دي
پاچهان یې تل ختي په زیاته کچه
دورېنمود چنجیو خولاویاړدي
چې یې اغوندي هر خان دبل له غچه
ناخبره یې ستاخوند په ژبه وکوت
دیارخوله دې ورترخه کره دغم مرچه
ناپوهي هغه بلاده که پې واورې
تل به لاس ترزنې ناست یې برخه وچه
نه دې شات وي نه ورېنم نه پلاوونه
آزاد ژوند دې وي په پت کې بې له کوچه
ستاد سترگود کجلودارو راکړه
زما توري سترگې سرې د عشق له لچه
لابه خودرپسې گرزمه ستومانه
خدای دې مه لره د «خیال» له غوتې بچه

۷۲

۱: لچ = دسترگوناروغي .

دایوه ساري ناروغي وه چې پخوا په کلیو کې ډېره
زیاته وه د پښتو ژبې په لنډیو او کاکړي غاړو کې یې
ډېره یادونه شوې لکه :

شینخالی په کلې ولاړه

یابه لچ راوړي یا غاړه

غاړه = والگي = ربړش ، زکام ، کله په سکاروې هم اوړي

غاړه = آواز = سندر لکه : «پلانی بڼې غاړې لري»

غاړه = غړی

غاړه = خنډه ، لکه دگودر غاړه اونور .

ناغه

بیرغ به دې په سترگو ښکلو مه چې درځم
گلونه به له تانه جارومه چې درځم
ناغه مې د زړه سردرته ساتلی دی هیواده
گیلې دې په لېمو باندې منمه چې درځم
دمینې ولولې دې چې رسو اراڅخه نشي
په خونه د سینه کې یې ساتمه چې درځم
تصویر دې لکه گل د پسرلي افغانستانه
د فکر په زانگو کې زنگومه چې درځم
په فال باندې ایمان به په یرغوي کې خوندي کړم
تقدیر دی په تدبیریې اړومه چې درځم
چې ستا د زړه باورد «خیال» په مینه باندې وشي
له سترگو څخه اوښکې توپومه چې درځم

سکني ماڻھام

سترگي دي سري، ٻنھ دي ڙڀرھ، زلفي دي سپوري
ترمخ دي جارشم ولي خپه يي د سپورمي خوري
پلوشي تنستي لمړپناه ڪڀري رها ڏوبڀري
سکني ماڻھام دي شنه يي لمنه رنه يي ستوري
اوس لاخزان دي شنڀلي دي مڙاوي سڀلي چلڀري
په باغ ڪي نشته ڙڀري گلونه خانگي سمسوري
ڙڀه مي خپه دي دڙوند ولجه مي دغم توبنه ده
په ٻنار ڪي غله دي تيرڀري را ولي زما په لوري
تل خوبه نه وي د ويرد پڀنوهسي ناخوالي
پڀننه وايي «کاسي د کبر آخر نسکوري»^۱
دغه نري ده په لور اوڇو ڪي ترڇوچي پايو
«وايي چي نه مري لاهه يي واورې» تردې لانوري^۲
شپه به رانگارې د پلوپيڇي تر سبا وونه
بيابه په ٻن ڪي غوتي غورڀري پرڇي به اوري
ته به د زلفو عطرونه وڀڻي وړانگي به لوني
پڇي به ڀمنڇ ڪري سترگي به توري گانه درپوري
وڀمي به گرزي گڀي به خاندي خانگي به ناڇي
زاني به راشي «خيال» به اتن ڪري ته به يي گوري

۱: د کبر کاسه نسکوره وي.

۲: چي نه مري لاهه واورې.

توبنه

ماته وایي په خلوت شه دنیا پرېږده
ددوزخ د اور له وېرې څخه رېږده
وایي ژوند لکه د سیند څپه تېرېږي
د اسپره نړۍ فاني ده ځنې لېږده
شیخ پخپله نعمتونه دلې غواړي
بل ته وایي ددې ښکې توبنه ورېږده
که یې ورسېږي وس ترکو مې ښکلی
په مننه یې نیولې ورته غېږده
زه چې پل دیارد کلي په لورېږمه
ډاروي مې چې گناه به لري مېږده
اوس که غواړې چې ما وپېژنې ځوانه
نود «س» په ځای د سیال په سر کې «خ» ږده
«خیاله» لاړخود چروپه څو کونه ده
د انصاف په سمه کرښه قدم کېږده

د غم مېچنې

شېبې درېسې شمېرمه دلبره راشه بيا
زما د سترگو توره د زړه سره راشه بيا
د مار او ده اسانه ده لټكې په موږ روږدې^۱
درمل ته يې حيران يم پاړوگره راشه بيا
چې وardenې خطانشې زه به لارې درته څارم
منگي په اوږو كېږده ترگودره راشه بيا
«بنگري په كې ماتېږي د ياري دغه دستوردي»^۲
پخلا به دې كړم بېرته مروړه راشه بيا
«سكروټې په بېوزې باندي نشي سپېدلای»^۳
خپل چم راته راوېښه هنره راشه بيا
لمن د تره ږميو په گلونه راخوړه ده
گلشن په تارناډه برېځره راشه بيا
لشكې د بڼو لكه مرمي را باندي اوري
ټپونه مې شپېږي در مانگره راشه بيا
ترخوبه لا مېچنې په موږ گرزي د غمونو
د «خيال» سترگې په لاره دې اختره راشه بيا

۱: لټكه = دوه سري مار

۲: په ياري كې بنگري ماتېږي .

۳: سكروټې په بېوزې نه سپېږي .

بېوزی = پکی = بادپکه

سپم

ماته را کره لږ د مینې مست شراب
چې مې وباسي له زړه څخه ځنا ب
هریو ول دې ځنځیري لیکلی خط دی
چې مې ولوست ستا د زلفو درست کتاب
دا چې شنه چپنه اغوندي چنگښې
ستا په لوبو باندې پوه یو په حساب
ستني خپله سپم نیولی و و سپنسي ته
په تپي زړگي یې نتوت تناب
«چې کړې هغه به وربې کړگره»
د ژوند فصل دی وبال وي که ثواب
په نیلي غوندي خولی یې خطا مشه
د اوبو په سرپوستو کی دی حباب
لاد سر سلا متي د لیا غواړم
که هر خویې کړم د عشق په اور کباب
دادي څه لېونی مینه وکړه «خیاله»
چې یې وتوږلې وچ لکه رباب

گودره

دنورچينه دې وچه مه شه لمره درسره يم
دا وړانگې چې رالېږې خياليگره درسره يم
چې پت دې له بې پتونه خوندي اوسي وطنه
ستامينې ته راغلی يم ځگره درسره يم
يو غږد جگو غرونو يم له گران افغانستان نه
له کوټې تر کابله پېښوره درسره يم
د شعريه ولولو کې به دې هم راسره پالم
له لاسه به دې ورنکړم ډگره درسره يم
چې بيادې څوک په وينو باندې ونه لري غاړې
عزت ته دې ولاړيمه گودره درسره يم
د خيال د سر شمله يې تل تر تله هسکه اوسي
زما د هيواد عشقه د زړه سره درسره يم

کارمساله کوي

سرپه اوږوگرزوي پتنګ بلې ډېوې ته ځي
زړه يې په لمبه ايښی دمینی تماشي ته ځي
«څوک چې ورته ووايي افغانه غوږدې سپي يووړ
خپل غوږونه، نه گوري په منډه د سپي خولې ته ځي»
څه گټه لنجرومې ته چې خپله خوله يې توره کړه
ښه خوشلايي ده له رنجو سره لېمې ته ځي
واردی د شيخانو د برېښو وگناهونويې
پام يې له پيالې سره لاسونه يې تسپې ته ځي
«خواره دې شي مينځه چې د مينځې کالي وينځي»
گوره پهلوان ته د لاسپوڅې ارادې ته ځي
«چاري مساله کوي اولاپي يې بي بي وهي»
توري پښتانه وهي وياړونه يې شملې ته ځي
وايي «دمېږي لپاره پرڅه هم توپان شي»
«خيال» غريب ته گوره چې دهري بلاخولې ته ځي

په زړه کې شور لرم بلوا غواړي
لېونی مینه برملا غواړي
د زمانې هسې دستورته گوره
«ږیره زما واک یې ملا غواړي»

چې د حسن خان دې راغی زه یې گرو کړم
د ښو په بزگرانو دې هم لو کړم
اوس غوبل دبیلته راباندې گوزي
د الف په شانې سیخ وم عشق دې «و» کړم

د دېب سيوری

نوم دې لښته رنگ او بوی دې د گلاب
جام د بنگويې مستي دې د شراب
زما زړه پرې غږوي د عشق سندرې
تورې زلفې دې تارونه د رباب
د منشور غونډې يې وېښي په هر لورې
پسرلی دی درنگونو ښکلی باب
د ازموږ انار که خومره خوندور دي
خود د دوی خور مابه اخلوپه ثواب
«که وروري سره کوو دغه متل دی ۱»
چې ترمنځه به ټاکلی وي حساب
اوس ملا د خپل چرې په چيغه درومي
زړه مې ځکه شود غم په اور کباب
دغه دروند سيوری خو بیا د هغه دېب دی
چې ښایست د شاپېرې يې کړ خراب
چې يې تېر کړ د زندان په پنجره کې
همد غومره وود «خیال» غریب شباب

لټون

چټه مروړه ده په غرو، ورپسې گرز م
خه وکړم مين يم په پلمو ورپسې گرز م
گرمه په دښتو او راگرز م په غونډيو
ستړی او ستومانه په غرمو ورپسې گرز م
«وزمه له کلې خوله نرخه وتی نشم» ۱
دغه زمونږ دود دی په کلو، ورپسې گرز م
خارم گودرونه او راغواړمه باغونه
سپوږ ورپسې نه ځمه په پښو ورپسې گرز م
وايي چې «مړه گېډه فارسي وايي» کابل ۲
زه خو په هرځای کې په پښتو ورپسې گرز م
شونډې يې موسکالري لېمې يې مروړې
«خياله» که خپه وه په توبو ورپسې گرز م

۱: له کلې ووزه له نرخه مه وزه

۲: مړه گېډه فارسي وايي

هيواد ته

که مې سردی که مې مال دی که مې تن دی
له دې ټولو څخه خوږ راته وطن دی
د جنت د نعمتونو نښانې دي
که یې د بڼته که یې غردی که چمن دی
ویاړا ویت مې له هیواد سره تړلې
که دا نه وي نو منلی مې کفن دی
نور څه نشته چې یې جار کړمه له خاورې
اوس مې نذر ورته ایښی خپل بدن دی
که هر څومره گوزارونه یې خوړلې
لا تر اوسه له هر چا څخه پتمن دی
که یې لرې شم له غېږې هم دباندې
زما زړه یې په نامه باندې مین دی
زرد چوبې ته زېږ لږگی مه وایه زیاره
په پښتو ژبه کې دغه کور کمن دی
د «خیال» زېږ زبېښلی مخ سپېره یې بڼه
د وطن د عشق له غمه لو غړن دی

پسرلي ته

د بهار موسم زېږی مې درباندي
نندارې ته دې رنگونه راروان دي
رڼې پر خې امپلونه درته پېږي
په گلابو کې عطرونه درته خاندې
پورته گرزي درمندونه د وريپخو
لاندې گڼې مرغلي د باران دي
پلوشې دې بنکلوې د ونو خڼې
د غوتيو امپلونه دې غړواندي

۳۱

خو افسوس دی لاتراوسه پسرليه
له هوا څخه مرمي را، اوري لاندې
لاتانگونه وړانوي د خلکو خوني
په هر لوري ژړاگانې دي ياساندې
لاسرونه پرېکوي د بل په امر
غليمان مولاد وينو په ارمان دي
«دانړۍ خوپه امېد خوړله کېږي»
«غرکه لوړدی لاريې شته ده په سرباندې»
«وايي ژرنده که دپلارده هم په واره»
دا ولاړ بهير به بېرته ځي په وړاندې
بيا به تالندې برېښناوې سره ناڅي
شين توتيان به اتڼونه درته کاندې
«خيال» به بيا د سباوون گلونه ستايي
د گلشن وږمې به گرزي لاندې باندې

د یوروپ نجونې دې مستې او برېښې
خپلې څنې پرې کوي لمنې لنډې
دلته مینه کول عیب نه یادېږي
خو زما په اوږو باردې د غم پندې

«وايي چې اوبه که څومره زورلري
ځمکه ورته خپله څومره سورلري»
وینه یې که هر څومره ارزانه ده
مرگ د پښتنو خوځوځوره پورلري

۸۸

ستاد اتوري توري سترگې زما خوښې
زور د ستوردې ګرزوي راڅخه ګوښې
یو وار راشه له نژدې مې تپوس وکړه
«یارد یارد پاره خوري د غوايي غوښې»

ستامینه مې په وینه کې روانه په سیالي ده
پالنه دې په ما افغانستانه په سیالي ده
حیران یمه دوران د زمانې ته چې را اوږي
«مېړانه په سیالي وه اوس سپېتانه په سیالي ده»

۹۰

گرم نشته

په زړه باندې رنځور يمه صنم راسره نشته
درمل ته يې حيران يمه ملهم راسره نشته
په مړينې نڅاگانې د ژونديو په ما کاندې
تراوسه هم لافکر د توکم راسره نشته !
چې برخې سره وېښي تل زما پله وې سپکه
خپل حق غوښتلی نشمه قلم راسره نشته
د بل په ژبه وېلاى شم سندرې او شعرونه
پښتون يمه دخپلې ژبې غم راسره نشته !
د حسن رنگينې مې له بارو توسره ولاړې
بې رنگه پسرلې يمه موسم راسره نشته
هرچاته مې چې لاس ديارانې ورغزولې
په لاس کې يې خنجر نيولې سم راسره نشته
نورمه وژنه صياده فريادونه د بلبلو
د صبر کاسه ډکه شوله زغم راسره نشته
«هم غل وايي چې غله دي هم کوربه وايي چې غله دي
جزا خوبه يې «خيال» کالي چې گرم راسره نشته

د شهسوار «سنگروال» د ښکلي شعر په اقتفا

بربوکی

ښکلی سبا وون ووماز دیگر و خوړ
توري تروړمۍ راڅخه لمر و خوړ
باغ مود خزان سپلیو و څانده
ږیرو له منگیونه گودر و خوړ
بیاموپه دې غرونو کې وباگرزي
ژوند د پښتنويې لروبر و خوړ
روږدې شوه په کلیواو کوڅو کې
سم یې له وسلو سره لښکر و خوړ
وايي زمانه اخره شوې ده
گوره چې گیدې هم زړور و خوړ
د بې دشورویانو خولاڅه کوي
توغ د آزادۍ یې برابر و خوړ
جاردې شم هیواده «خیال» ته و څانده
ستاد عشق غمونو خومې سرو خوړ

ملايکې

چې هرې خواته خوځمه پيرې راسره ځي
ددوواوړوله پاسه پرېنتې راسره ځي
زما د عملونو حسابونه راته ليکي
د ورځې تر مابنې اود بېنې راسره ځي
که زه پخپله سم يم نو بڼه مې راته کارې
خوپل چې بې گودره ږدم کړې راسره ځي
چې کورته راروان شمه په سترگو کې مې څاري
له ست کولو پرته مېلمنې راسره ځي
که بې چارې مې وليکي د بې اوريدې ملکه
په ورځ داخرت کې به پيالې راسره ځي
غلماڼ به په مانيو کې نڅاوې سره کاندې
د حور وېرې مينې کجاوې راسره ځي
د باغ په رنگينو کې به سندرې سره بولو
پيالې به د شرابو پيمانې راسره ځي

۹۲

ډولونه ربابون به غږېږي هرې خواته
اتنې خومې کلتور د زمانې سره راسره ځي
له پاسه به د شاتو بارانونه په ما اوږې
دلاندې په ويالو کې به شيدې راسره ځي
شيطان به د دوزخ له پنځو څخه راگورې
د مشکو او عنبر وېرې راسره ځي
خوبرخه د دنيا مې له ازله خواړه شوې
د ژوند په هره پېښه کې خطرې راسره ځي

ديوي بلاپه خوله کي يم په بله باندې اورم
چې کومې خواته ځمه زولنې راسره ځي
زماپه گربوانه باندې د اوبنکو مرغلرې
د سترگوله چينو څخه رنې راسره ځي
دا اوس مې په ټټر باندې مېچنې گرزې خياله
د گرتې چې راووزم زلزيلې راسره ځي

۱: مېچن = د لاس ژرنده = بې اوبو ژرنده .
مېچنه په لاس تاوېږي ، او په بې لوارې دي او
ارغستلې يا اوگره ترې جوړوي .

کاشکې

زه به درشم چې گلونه درنه جار کړم
د لوونگو خوشبويي به دې نثار کړم
لکه ته چې څنگه ژوبل شوې هيواده
زه پخپله ستا غمونو هسې خوار کړم
چې دې ياد په هر محفل کې چېرې وشي
خداى خوشته دى په نامه دې افتخار کړم
د وجود وينه مې ستاد سرخيرات شه
که دا غرونه اور غونه دې گلزار کړم
ستاله دغه لور پينې نه مننه
چې د مينې په بهير کې دې مهار کړم
کاشکې زړه مې د نظمونو نومنه مومي
چې د شعريه مرغلرو دې سينگار کړم
چې داهره يوه غدې درباندي راغله
ستا په مينه کې يې شومه د انگار کړم
تل د «خيال» په زړه کې دغه ارمان گرزي
چې دې غاړې ته زېري گلونه هار کړم

پایله

د زاهد په خوله کې گرزې سپینې حورې
د جنت په نعمتونو کې مشهورې
دی پخپله نذرانې گڼي په گوټو
مورته وایي چې وهی په جنگ کې تورې
اوس یې پای شو د هیواد لپاره دغه
چې له خپلو خالو ووتې مستورې
نن چې ځنې د وطن گلالۍ وینې
د گاونډ د تورمخانو دې مزدورې
چې یې مچ په پلونه پرېښودله نازه
په عربو کې شیخانوته مجبورې
څوک چې پاته شوې دلې روغې رمتې
لو غرنې خویا کونډې دې یابورې
نه یې مال شته نه خواړه نه درملنه
«خیاله» گرزې په غمونو کې رنځورې

دزره غږ

خه راته خاندې گودر خونه يم
گوډی د ویر شوم اختر خونه يم
ولې مې څارې پخپل وطن کې
سپېره کوډی يم گوهر خونه يم
کلی زما دی واک یې دتا سي
ترتې مې خته سوالگر خونه يم
جهاد چې فرض وو ټولواډا کړ
اوس چې غریب شوم رهبر خونه يم

۹۶

دشگوپان شوم د رودپه غاړه
ورو ورونې پرېم کمر خونه يم
زه یو افغان يم غلیمان ډېر دي
توره لرمه لشکر خونه يم
مه رانه تنسته دهو سی خوري
مین به یمه خطر خونه يم
خپانده سیندوم په خوږ بدل شوم
غېږې ته راشه ژور خونه يم
«چې برخې وېښې مېړونه گوره»
بنکلی زلمی يم ببر خونه يم
لږ مې درپت کړه ترپلولاندې
«خیال» درسره دی بهر خونه يم

جرس

که یې غشي دي که دام دی که قفس
که یې چوف دی که یې کوډې که محبس
خوچې موږ په بهیرونو کې روان یو
د کاروان سره به زوږ وي د جرس
دهیواد د غېږې مینه مې په زړه کې
لکه وینه داسې گرزي هر نفس
که غلیم درته هر خومره گاللی شي
په منگولو کې یې مه ورکوه وس
«چې پیشو یې د پخو غوښو کشی کړه»^۱
زما صبر خودې خدای لره وي بس
«که د سرو زرو چاره دې وي په لاس کې^۲
دامتل دی څوک یې نه منډې په نس»
«خیاله» زړه دې دلونگو خوشبویی شه
چې په خپلو غرو یې وېښې په هوس

۱: پیشو یې د غوښو کښی کړه .

: پیشو = پشي = پشه = پشک .

: کښی = ساتونکی = پیره دار = محافظ = څارگر

(په تېره بیا د کروندو، باغونو او کښتونو لپاره .)

۲: چاره که د سرو زرو هم وي سپری یې په خپل

نس نه منډي .

ګلاب

په زلفو کې مې وټومبه ګلاب راغلی يم
وربل ته دې له یارڅخه ځواب راغلی يم
له څانګې یې راپرې کړمه ډالۍ دتالپاره
مومه مروړه په ګوتو کې خراب راغلی يم
په رنگ کې ستادمخ سره سیالي ته لویېدمه
ځواني مې درنه جار شوله ځواب راغلی يم
ګلپانې مې لانه وې غوړېدلې سباوون ته
بې وخته نیمه خواشوم په عذاب راغلی يم
دزني په خولومې اوبوه تازه به اوسم
چې مراوی درنه نشمه کریاب راغلی يم
یوه زېرمه د عطرونویم یوراز خوږې مینې
د «خیال» کرلی گل وم په شباب راغلی يم

کجل یووړ

زړگی مې له کوگل څخه منگول یووړ
آرمان د خوږې مینې مې وربل یووړ
یو مرغه وو سلو لومې ورته ایښې
صیاد د زمانې رانه اول یووړ
بلبل د پښتو ژبې مې له بڼ څخه
د خاورو لاندې قبر ته کابل یووړ
تاریخ مو له لرغونو خزانو سره
د سیمې غلیمانو په یرغل یووړ
مشال دیار دمخ زمانه لاسه
بېلتون له پلوشو سره په چل یووړ
یو عشق د ولولومې د وطن په نوم
د شعر په مرغلو کې غزل یووړ
د «خیال» د زړه بورایې په لټون ووچې
وصال د تورو سترگو کجل یووړ

که خوک بڼه وایي که بد وایي که رد
له آمو تر ابا سینه مې خپل حد
زه خوڅه د چاپه پیره د عوه نکړم
دا وطن مې هم د پلار ووهم د جد

له ولجوسره دې نه یم خلور بوله
ماد بڼکلي خاورې مینې ته در بوله
که مې سرد خپل وطن په مینه ورکړ
د ژړا په ځای سندرې په مابوله

د کوجيانو غږ
 هرگهيځ له ځگرخونه سره لېږدو
 موږ کوجيان يوله بېلتونه سره لېږدو
 خپلې کډې بارو و د چرگ په چيغه
 لوڅ لغړله سبا وونه سره لېږدو
 ورشوگانې مود غلوپه ولکه ولاړې
 لکه زانې اوس له يونه سره لېږدو
 د خېموزرې ترانگې موپه شادي
 درپه درله شواخونه سره لېږدو
 بې منزله پړاوونه دې وهويې^۱
 وږې تږې له ژوندونه سره لېږدو
 د توپان په اوږو بارد مرگ په لورې
 د غمونوله تړونه سره لېږدو
 لاترڅوپورې به گالودغه ستونزې
 «خياله» راشه له غبرگونه سره لېږدو

۱۰۲

۱: پړاو = تم ځای = فرسخ
 پړاو = مرحله = (د پړاو اصلي مانا د کاروانونو د تم کېدلو
 ځای و و خو د تلور اتلو او لېږدېدنې د عصري وسايلو د
 رامنځ ته کېدلو سره سم پخوانيو کاروانونو او پړاونو هم
 نوې بڼه ونيوله او پړاو د نويو اړتياوو له مخې خپل ځای
 مرحلې ته ورکړ ځکه چې پېښتو ژبې مرحلې ته کوم نوم
 نه درلود نو اوس پړاو د مرحلې په مانا دود پيدا کړ او کله
 چې پخواني شوروي اتحاد د جدې په شپږمه نېټه په
 افغانستان يرغل وکړ نو، نوې مرحله او يا نوې او
 متکامل پړاو د ويره د پراستعمال شوچې دهغه اصلي
 مانا بېخي هېره شوه . له کابل ټرغزني پورې دلارې
 واټن شپږ پړاو وه وو .

چرايي

ته چې سترگې توروې په سلایي
مابه وباسې له بناره جزایي
چې د خنډو توري لري دې باد یوسي
لکه تور ماران چې گزلي هوايي
ماد زلفوپه دورو وهي له پاسه
چې درخېر مه د عشق په چرايي
اوس چې عمر تېروم په پردېسي کې
په دیدن پسې دې گرز م سودايي
د وطن د مینې تاو ته خولا گوره
کړوي مې لکه اور د کړايي
چې درو گرز مه بېرته له بهره
مستوه مې د خدا په دوايي
که دې پام راباندې نیسې د زړه سره
ستاله څنگه به د پره شم کړايي
وايي هله زلزله راشي په ځمکه
چې ستومانه شي بڼکرونه د غوايي!
چې د «خیال» په وطن هره غدی راشي
غمازان یې بولي برخه طلايي

د اسمان تېغنه

چې پروڼ يې په ما ولگا ووتور
اوس خودوئ لره پخپله شو پېغور
«که د بل لپاره ځا کيني په پته
دی به خپله په کوهي کې شي نسکور»^۱
ټول وطن يې رانه وشپېلا وه لاړل
«موږ خپل پور ور څخه غواړو د وئ لانور»^۲
لایې سرور باندې خلاص نه دی په کچه
چې «د سیال خواړه یا پور دې یا پېغور»^۳
که هر خود اسمان تېغنه گززي پورته
سريې محکې ته را کوز دی لکه بنکور
«لا په لپو وچوي د سیند موجونه»^۴
نه يې بر ورته مالوم دی نه يې سور
خو پتنگ که د ډېوې په سر کې پرې
د خپل سر سودايې بیه ده د اور
چې د «خیال» د بخت توتي له گورته ووت
نه يې پته په بهر شته نه په کور

۱: چې بل ته ځا کيني پخپله پکې لوېږي .
۲: موږ خپل پور غواړو د وئ لانور .
۳: د سیال خواړه یا پور دې یا پېغور .
۴: درياب په لپه نه وچېږي .

ډوله وهم دې چېرې

عشقه جنون دې چېرې خيالي ليلادې چېرې
خيرې گربوان مې گوره ځمه صحرا دې چېرې
زما د زړه په پولو بېلتون خېمې وهلي
وايه غورزی دې چېرې بله بلوادې چېرې
«ته چې له سترگو خخه ميده رانجه پتوي»
د بڼو غشي چېرې د مينې غلادې چېرې
ځای دې دمخ په غولې وړانگې دې شونډو ته ځي
پېزوانه زانگې چېرې زېره رڼادې چېرې
له پورې غرونو سره ستا ازانگې گرزې
«ډوله وهم دې چېرې د غر ډنگا دې چېرې»
خرک له ختيځه وهي وړانگې لوېديځ ته لېرې
لمره راخېرې چېرې دنور رڼا دې چېرې
ستاد قلم په څو کود ساندو څرکي گري
«خياله» وطن دې چېرې د غم ژرادي چېرې

چل او ول

ته چې سترگې توروې زه درپوهېږم
زړه مې بيا ټکوروې زه درپوهېږم
په دې چل کې خويو ول لرې چلبازې
غوږې ځنې سپوروې زه درپوهېږم
نن دې غشي د بنوپه ماشه کړې
چې په چايې اوروې زه درپوهېږم
که هرڅومره په نخروراسره گرزي
زما مينه نوروې زه درپوهېږم
چې زما د زړه جنډې دې راکړې کړې
بخت مې بيا نسکوروې زه درپوهېږم
تورې زلفې دې دورې دمحتسب دي
چې مې څومره پې وهې زه درپوهېږم
ته هغه نوی توپان د يوې غدۍ يې
د «خيال» کلۍ وړانوې زه درپوهېږم

پوښتنه

ماوگوره ریباره ښکلی ځوان ی یم کنه یم
درخوته یم راغلی ادم خان یم کنه یم
د عمر په اوږدو کې زولنې دي شرنګوم یې
زندان زما په برخه دی افغان یم کنه یم
کاروان د سباوون مې د ماښام په ګوتو کېوت
د ژوند په ترږميو کې روان یم کنه یم
بهار و مه رنګونه مې سپلیوران یو وړل
اوس زېږېښلی برېښمه خزان یم کنه یم
چه واک د آزادۍ مې د غلیم په ولکه درو مې
په توره کې اتل د هر زمان یم کنه یم
په مخکې ننوزم کېولی مې څوک نشي
ختک د غلیمانو ته سندان یم کنه یم
له غرونو ګرنگونو څخه سربا سمه «خیاله»
د ژوند په بدو پېښو کې توپان یم کنه یم

غلبيل

زه شاهين دلور و غرونو و م تا ابل کرم
ياره خنگه دې د خنيوپه دام بنکېل کرم
چې مې کورته ير غمل درسره بيايې
زه خوڅه لېونې نه يم چې به خېل کرم
مين زړه دې برمته راڅخه وړي
لکه ستوري له مداره دې رابېل کرم
که دميني گړندۍ دې نه رالېږدي
راته وایه چې مې وينه درته تېل کرم
په وطن کې وچکالي ده لامبوزنې
رنې پرځې به د اوښکو درته سپل کرم
خپل ټټرمې لکه ډال درته نيولي
دېو به ستنگرونو دې غلبيل کرم
ستاله هسې لور پينې نه مننه
ديار «خياله» چې دې غاړې ته امېل کرم

غمی

غمی زما خوږ ورور وو البته زما د پنځو ورونو څخه چې څوک
شهید او څوک پخپل مرگ له دې نړۍ څخه ولېږدېدل غمی مې
وروستنی ورور وو چې د همدې کال ۲۰۰۲ د دېسمبر د میاشتې
په ۱۲ نېټه یې له نړۍ څخه سترگې پټې کړې ، له همدې کبله مې له
دې لاندې شعر سره دخپل مات زړه څپکې د شعر له ولولو سره
ملې شوې ، الله دې پرې ورحمېږي .

زړه مې شین دی له غمونو مې زړه شین دی
نن مې بیا د سر په خونه کې ناوړین دی
د غمی د مرگي غږ راباندې وشو
چې له ږنگې دنیا گۍ څخه یې تلین دی
ژوند مې هسې هم روان وو په سکرو تپو
دغه ویر په ما له هر څه نه سنگین دی
خپل تپرمې هرې پېښې لره سپر وو
اوس مې ټول بدن چې و خوځوي خوړین دی
په هیواد کې لاد وینو باران اورې
زړه مې ځکه د غمونو ابا سین دی
د ژوند ونډه مې د څړیکو لویه پانگه
«خیال» چې سترگې غړولې دې غمگین دی

د مرگي بڼا مار راغلی دی غمی وړي
زه یې وینم له گوگله مې زړگی وړي
دلېمو خخه مې وینې راخخېږي
چې زما د بخت له څانگې نه بېری وړي

غمی تل راخخه ولاړ او زه په غم کې
له سوچو نو سره پاته په تور تم کې
په هغه باندې د خاورو ا مبار پر پوت
زه یې پرېښودم یواځې په ماتم کې

نسکور

یومی کلی رانه پاته یومی کور شو
یومی عشق دگل وطن راباندې پور شو
تسه لاسه اوس به خپلې گوتې مروړې
چې یرغل دېر بکیوپه دې لور شو
«پکه دغه دې لابله لویه سپکه» ۱
د زاهد د گناه تور، راته پېغور شو
د ازمالپونې زړه کله صبر پري
د جنت په شان هیواد مې راته اور شو

۱۱۱

«اوس واده د بسوگی ورڅخه جوړ دی» ۲
چې د جنگ غبار مو کم نه شولا نور شو
«یومی تورې پیشولاس په خوله ختلی» ۳
جام د بخت مې په یرغوي کې نسکور شو
یو گزمې د بېلتانه راسره گرزي
بل مې تن له ډېره غمه سوی سکور شو
داشناگر گوتې خنې غوړې نشوي
نن مې ځکه دخپل مخ پستو کی سپور شو
د وطن د غرونو باده راچلېږه
که گلشن د «خیال» دهیلو پې سمسور شو

۱۱۲

۱: پکه دغه دې لابله سپکه

۲: د بسوگی واده ورڅخه جوړ شو، (وځنډېده.)

۳: لاس یې تورې پیشو ختلی، (بدمرغه دی.)

زولنې

ماوېل زه به درته دام ېدم له دانې سره
اوس خوته راغلي له مستې يارانې سره
زه په گردوزيارتونو گرېږم
ستا په مينه کې د سر له نذرانې سره
گام په گام درسره گرېږم لاس تړلی
ستاد زلفوله ورېښمينې زولانې سره
نوربه وشکوم د صبر ځنځيرونه
څه به ځان سمبالوم له زمانې سره
لاتر خوبه بدرگه درسره ځمه
نورمې پرېږده د وصال له خزانې سره
په وربوز باندې به نه راسره گرېږي
«خيال» ته وگوره له مينې مستانې سره

نه پښتون نه هزاره يم نه تاجک
نه ترکمن يم نه بلوڅ يم نه ازبک
زه افغان يم له ځانه راته گران دی
د وطن د پاکې خاورې هر څپک

۱۱۴

د بڼو نېزې دې ولې په هر لورې
خو زما له زړگي وزي پورې وړې
موريې ځکه سپېلني ورته لوگي کړل
ديار سترگې بې کجلو تورې تورې

وانه

چې زما د مينې درمند دې چانه
راته وايه گرانه څنگه دې گانه
د زړگي ستنې مې مه وله، نرېږي
چې دې بيا په ماشه کړي دې بانه
د اتور مخې يې د عوه لري په زغرده
ته به وايې چې خپل مال يې دی وانه
که مې بيا د زړه غورزی له واکه ووزي
روغ غوږونه به يې دواړه شي کانه
ديار څنگ ته به په سپينه رڼا ورشم
که د «خيال» د نصيب ستورې شې رانه

مور دې وشړو، ته بيا راشې هجومه
نابللي مېلمنه راڅخه درومه
که موبېرته پخواني سوتي ته لاس کړ
بيا به وزې له دې غروڅخه په کومه؟

مستي مخ دې د شيدود سر پېړوی
نن يې وينمه پلودې يو يستوی
چې په سترگو کې ستونه راته کاندې
دغه ښکلی خوی دې برېښي راته نوی

نذر

زه چې مينه درکوم ته مې ترې ۱
لامې ولې له ديدن څخه رتې ۲
زما پام دې دگرېوان په پولوگرزي
که يې غواړې دسر نذر مې گتې
مين زړه مې د اوږدو غمونو جيب دی
چې هرڅو يې په منگولو پلټې
که پاچاشې دپره دو تر حکم لاندې
هرمهال به د غليم کاسې ختې
توري سترگي دې بازان د لوړو غرونو
چه زما د زړه په سروهي غوتې
اوس به لرې شې د خيال د سينې دوړې
زه چې اورم د پښتو خوږې ټپې

۱۱۷

۱: تره ټل = تهديد کول = غوږ تاوکول ، چې
د تصادف له مخې دانگليسي «له تريپټ»
Threat (گوش مالي) سره برابر شوی

۲: رټل = محروم کول = شړل

د کانهې زړه

لاد جنگ په نیلي سپوږمې زغلوې یې
دلته وینې دې ارزانه تویوې یې
لایې خو په توکمونو سره وېښې
یو افغان دی د پېریو بېلوې یې
یا په جنگ یا په ولجو یا په دمونو
ستا په فکر سادگان دې غولوې یې
په سینه کې دې د کانهې زړه درېږي
لا د غم د وبا اوردی بلوې یې
گوره سراو مال به دواړه پکې بایلې
د ایه غرونو کې بازان چې اېلوې یې
ستاد سړو سترگو ازغی لکه چې «خیال» وو
اوس دې کېوت په منگولو ژوبلوې یې

داغ دې پتي دې دلمن په برخه مه شه
ترخې او څو ځان دې دچمن په برخه مه شه
خاوره دې که خپله وي ولکه يې دپرديو
هسې پاچاهي دې دوطن په برخه مه شه

دزرگي دميني گل مې، په هغې مهيني گروډي
چې په «د» پسې يې «ر» توري په «خ» پسې يې «و» دي
د آشنا له تورو زلفود عطر و نووړمې پاڅي
چې کرلې يې گلونه په لوونگو کې يې لودي

نوم

خ=خيالي وربل دې په ماواچوه درپټ مې کړه
ماترو زرو لاندې وپېچه واسکت مې کړه
ی=یواځې ستا په تورو سترگو کې درمل لرم
په زړه رنځویمه جانانه روغ رمت مې کړه
ا=اوس چې اجل د تا دمخه پوې ته راوستم
د مینې اوږدې راته ولگوه ست مې کړه
ل=لږمې په غېږه کې د زړه خواته درکېکاږه
تل به دې ژوند سمبالوم د اوږې مټ مې کړه
م=مستي زما نصیب په تا پورې تړلی دی
د وصال برخه راکوه دکلې چټ مې کړه
ح=حیرانه ولې راته گوري سپېلنې دې شم
راشه زما په ټټرو غږېږه کټ مې کړه
م=ماته په کمه سترگه مه گوره مین دې یم
له خپل بنایست سره مې سیال وگڼه غټ مې کړه
د=د غرونو خیال یم که مې اېل درسره ساتې نو
د خولې تریاک دې په ما ولوروه لت مې کړه

پوروپی

داویاند چي گوري دهمدغه بنار وگړی دی
داد غلیمانو د غدیو د جال غړی دی
بیازمور د لپو لپو او بنکو خخه باج غواړي
د پب د زمانې مو، لادوینو پوروپی دی
کله یې دا غرونه او سیندونه لېږدولای شوای
جام یې د غلبېل په شانې، پړی یې او مړی دی
بیایې د الپوه کومې رمې لره ساتلی دی
بیایې د تابوت په منځ کې ایښی لکه مړی دی
غبرگې پنجرې مې د سینې د قفس ماتې شوې
زړه یې په منگولو کې ژوندی راخخه وړی دی
«خیاله» دغه نوره ترمنزله پورې خنګه ځي
د ابهیرد اوو او بنانو لاسې نیمګړی دی

الماس

زړه مې کټ کټ لکه ماشوم درپسې ژاړې
ستاد مهینې ځوانۍ مینه رانه غواړې
د زلفوهر وېښته دې لښته د لوونگو
د لاس منگولې دې سکه د زمري داړې
لکه شاهین په چنارونو کې دې غواړم
د جگو غرو کوترې چېرې رانه ولاړې
د سپین تندي خال دې الماس د کوه نوردی
له ډېره خیاله دې دخولې خبرې لواړې
د اروپا تر بهار اوړی ښایسته دی
نجونې نسونه لوڅوي لمنې نغاړې
زما په فکر کې رنې راسره گرزي
که یې هرڅومره هېروم د گودرغاړې
د «خیال» له سترگو سره سترگو ټکرو کې
اوس یې د زړه گونیزه شنه لمنې شاړې

وطنه

د زړه په سرباندي مې ځای لري وطنه
دلور و غرونو په لمنو کې پلنه
په هره لوبشت دې دلما نځه سجده رواده
دمسلي غوندي دې پاکه ده لمنه
چې کوم ابليس دې په وياړونو لگېدلی
په ماته ژامه دې شړلی دی مننه
هره دره دې يوه زانگود هو سايڼې
په هر بچي باندې دې ډېره لور بڼه
که دې هرڅو په راکټونو باندې ولو
لادې پرانستې راته غېږه ده پتمنه
ددنستو هربوټي دې خانگه دلونگو
غردې په رنگ کې ښايسته دی له چمنه
دتاله پت سره مې ژوند ترلی وينم
له سراو مال سره دې فرض گنم پالنه
که دې زما د وجود وينوته وي اړه
په دواړو سترگو مې منلې ستا بلنه
دتاد جگو غرو دڅو کوبلا واخلم
والله چې ډېر راباندې گران يې زماتنه
خياله که زړه ته دې ارام ليدلی نه وي
دهيواد خاوره درنځونو درملنه

شعر

شعر خپلې ځوانې لره پسول غواړي
وزن لره تله غواړي تول غواړي
کله ردیفونه، قافيې لري
بنکلو کلمو لره کچکول غواړي
بڼې استعارې او کنایې لري
بڼې او منځپانگې لره شپول غواړي^۱
مستې ولولې یې په بیتونو کې
گڼو انځورونو ته کهول غواړي
زړونو ته خوندونه او جذبې وېښي
ساری او تشبیه لري سمبول غواړي
بڼایي مفکوره او تخیل ورته
حسن او احساس ورسره ټول غواړي
کاری یې له زړه سوي او خواخوږي سره
مینه د پیمخو بډه بول غواړي^۲
«خیال» یې چې سالار د تصویرونو شي
بیا نوداتن لپاره ډول غواړي

۱۲۳

۱: شپول=پنډه غالی

: شپول=هاله

۲: بډه بول=بنکاره=څرگند=په ډانگ پېیلې